

**T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**YENİLENEN 5. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİ PROGRAMINA
İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

MERVE NUR FIRAT

**AMASYA
Haziran-2019**

**T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**YENİLENEN 5. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİ PROGRAMINA
İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ**

**Hazırlayan
Merve Nur Fırat**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Asım ÇOBAN**

AMASYA-2019

ETİK BEYAN

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksinin ortaya çıkması durumunda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. 18/06/2019

Merve Nur FIRAT

Bu çalışma biricğim Gülce içindir.

TEZ ONAY SAYFASI

Merve Nur FIRAT tarafından hazırlanan Yenilenen 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri başlıklı bu çalışma 18/06/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda jürimiz tarafından Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak **oy birliği** ile başarılı bulunarak kabul edilmiştir.

Jüri

İmza

Danışman: Prof. Dr. Asım ÇOBAN

Üye: Doç. Dr. Ömer Faruk SÖNMEZ

Üye: Doç. Dr. Taner ÇİFTÇİ

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Faruk AYLAR

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Turgut İLERİ

ONAY

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Doç. Dr. Meltem AKIN KÖSTERELİOĞLU
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET

YENİLENEN 5. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİ PROGRAMINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Merve Nur FIRAT

Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı,
Yüksek Lisans Tezi, Haziran/2019

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Asım ÇOBAN

Bu çalışmada 2018 yılı itibari ile uygulamaya başlanan 5. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri incelenmiştir. Bu çalışmanın ortaya çıkmasında yenilenen program için henüz bir çalışma yapılmamış olmasıdır. Ebru ERKÖSE' nin 2007 yılında yapmış olduğu "Yenilenen 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi: Sakarya İli Örneği" adlı tezinden esinlenilerek çalışılmıştır.

Çalışma için Türkiye'deki Sosyal Bilgiler öğretmenleri çalışma grubu olarak belirlenmiştir. Türkiye Sosyal Bilgiler Zümresi facebook sayfası üzerinden etkileşimli olarak anket uygulanıp veriler bu şekilde toplanmış ve 215 Sosyal Bilgiler öğretmenine ulaşılmıştır. Veriler toplandıktan sonra SPSS 22 programında analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda; Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen; kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumları ile ilgili programın geneline ilişkin görüşlerine yönelik bulgular açısından orta düzeyde bir sonucun çıktığı, dört boyut arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen; kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumu boyutları ile ilgili görüşlerinin cinsiyet değişkeni açısından farklılıklarını gösteren "t testi" sonucunda ise anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. Sınıf programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumları ile ilgili görüşlerinin görev yaptığı okulda "eğitim amaçlı bilgisayar laboratuvarı kullanımı" değişkeni açısından farklılıklarını gösteren "t testi" bulgusunda da yine anlamlı bir farklılığa ulaşılmamıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumları ile ilgili görüşlerinin görev yaptığı okulda "eğitim amaçlı kütüphane kullanımı" değişkeni açısından farklılıklarını gösteren "t testi" bulgusunda

anlamalı bir farklılık düzeyine ulaşılmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumları ile ilgili görüşlerinin “görev yaptığı okulda eğitim amaçlı internet kullanımı” değişkeni açısından farklılıklarını gösteren “t testi” bulgusunda yine anlamlı bir farklılığa ulaşılmamıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumları ile ilgili görüşleri arasında yaş değişkeni açısından farklılıklarını gösteren “F testi” bulgusunda anlamlı bir farklılığa ulaşılmamıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumları ile ilgili görüşleri arasında mezun olduğu okul değişkeni açısından farklılıklarını gösteren “F testi” bulgusunda anlamlı bir farklılığa ulaşılmamıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumları ile ilgili görüşleri arasında “mesleki kıdem” değişkeni açısından farklılıklarını gösteren “F testi” bulgusunda da anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ve son olarak, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumları ile ilgili görüşleri arasında “eğitim düzeyi” değişkeni açısından farklılıklarını gösteren “F testi” bulgusunda ise yine anlamlı bir farklılık düzeyi bulunmamıştır. Ancak bu çalışma diğer sınıf düzeyleri için de uygulanabilir hatta farklı bir anket geliştirilirse sonuçların nasıl bir seyir izleyeceği gözlemlenebilir.

Anahtar Kelimeler: Yenilenen Program, Sosyal Bilgiler, 5. Sınıf, Öğretmen Görüşleri

ABSTRACT

TEACHERS OPINIONS ABOUT UPDATING 5. GRADE SOCIAL STUDIES SYLLABUS

Merve Nur FIRAT
Amasya University, Social Studies Institution,
Department of Social Scences Master's Thesis, June/2019
Thesis Supervisor: Prof. Dr. Asım ÇOBAN

In this study, teachers' opinions about 5th grade social studies curriculum which started to be implemented as of 2018 were examined. The reason for this study is lack of studies on Social Studies teachers for updating curriculum yet. Such as thesis has been written by being inspired of Ebru ERKÖSE's study in 2007 which "evaluation of updating 6. Grade Social Studies syllabus according to teachers opinions: The Sample of Sakarya City".

For the study, Social Studies teachers in Turkey are determined as the working group. By Turkey Social Studies Coterie Facebook Page, the survey has been carried out interactively, the datas have been collected by reaching 215 Social Studies teachers. After the datas have been collected, they have been analyzed at the program SPSS 22. As a result of the analysis, it has been accured a medium level outcome in terms of finding about the opinions related to overall the program that is predicted by Social Studies teachers opinions updating 5. grade Social Studies syllabus and it has been concluded that there is no considerable diferentiation among 4 aspects. It has been reached a considerable differentiation level in terms of "using of library with educational purpose variable" in the t test finding according to Social Studies teachers opinions about earnings, content, learning - teaching process and test status which is predicted updating Social Studies syllabus. It also hasn't been reached any considerable differentiation in "using of internet with educational purpose in the school which teachers work according to Social Studies teachers opinions about earnings, content, learning - teaching process and test status which is predicted updating Social Studies syllabus. It also hasn't been reached any considerable differentiation in the F test finding showing differences in terms of "age variable" according to Social Studies teachers opinions about earnings, content, learning - teaching process and test status which is predicted updating Social Studies syllabus. It also hasn't been

reached any considerable differentiation in the F test finding in terms of “the school which they are graduated from variable” according to Social Studies teachers opinions about earnings, content, learning - teaching process and test status which is predicted updating Social Studies syllabus. It also hasn't been reached any considerable differentiation in the F test finding in terms of professional seniority according to Social Studies teachers opinions about earnings, content, learning - teaching process and test status which is predicted updating Social Studies syllabus. As a consequence it also hasn't been reached any meaningful differentiation in the F test findings in terms of education level variable according to Social Studies teachers opinions about earnings, content, learning - teaching process and test status which is predicted updating Social Studies syllabus. However this study can be applied for other grades. Moreover if a different survey is developed, it can be observed how the consequences will progress.

Key Words: Renewed Curriculum, Social Studies, 5th Grade, Teacher Feedback

ÖN SÖZ

Çalışmanın amacı, yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi programına ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin ne yönde olduğunu tespit etmek ve yeni programın öğretmenler açısından değerlendirilmesini sağlamaktır. Böylece yenilenen programa ilişkin henüz çalışma yapılmadığı için ileride yapılacak çalışmalara da ışık tutması ümidiyle.

Bu zorlu süreçte beni her daim destekleyen, varlığıyla güçlendiren, kendi akademik yoğunluğu içerisinde her zaman telefonun ucunda ve ulaşabileceğim mesafede olan, hem hayat tarzıyla hem de akademik başarısı ve duruşuyla her daim örnek aldığım danışmanım Prof. Dr. Asım ÇOBAN hocama,

Yüksek lisans sürecinde derslerinden istifade etme fırsatı bulduğum Doç. Dr. Şafak ULUÇINAR SAĞIR, Doç. Dr. Recep ÇAKIR, Dr. Öğr. Üyesi Alpay AKSİN ve Dr. Öğr. Üyesi Faruk AYLAR hocalarıma,

Öğrenci işlerinde her daim sorunlarımızı çözen Hasan Emre KERMEN' e

Süreçte beni destekleyen ve bana akademik geleceğim açısından güvenen aileme,

Yüksek lisans eğitimi sürecinde dostluğunu kazandığım ve bu süreçte beraber yol aldığım arkadaşım Teslime Nur ERVASA' ya, değerli meslektaşım Fatih UĞURLU hocama,

Akademik çalışmamda yanımda olan ve bilgisini tecrübesini benden esirgemeyen, Sümeyra FIRAT' a

Çalışmamda maddi ve manevi her anlamda destekçim olup, sabrını yitirmeyen, fedakârlıkların çoğu zaman en büyüğünü gösteren, ve çalışmamın her aşamasında fikrine ve düşüncelerine başvurduğum sevgili eşim Serhat FIRAT' a teşekkür ediyorum.

Merve Nur FIRAT

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN.....	iii
İTHAF.....	iv
TEZ ONAY SAYFASI.....	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	viii
ÖN SÖZ.....	x
İÇİNDEKİLER.....	xi
TABLolar.....	xvi
KISALTMALAR.....	xviii

I. BÖLÜM

1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	3
1.2. Problem Cümlesi.....	4
1.3. Araştırmanın Amacı.....	5
1.4. Araştırmanın Önemi.....	5
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	6
1.6. Araştırmanın Varsayımları	6
1.7. Tanımlar.....	6
1.7.1. Eğitim.....	6
1.7.2. Öğretim.....	7
1.7.3. Öğrenme	7
1.7.4. Program.....	8
1.7.5. Eğitim Programı.....	8
1.7.6. Öğretim Programı.....	9

1.7.7. Ders Programı.....	9
1.7.8. Eğitim Programının Yararları.....	9
1.7.9. İyi Bir Eğitim Programının Özellikleri.....	10
1.7.10. Sosyal Bilimler Nedir?.....	11
1.7.11. Sosyal Bilgiler Nedir?.....	12
1.7.12. Sosyal Bilimler ile Sosyal Bilgiler İlişkisi Nedir?.....	12
1.7.13. Yenilenen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Özellikleri.....	12
1.7.14. Neden Yeni Bir Programa Gerek Duyuldu?.....	13
1.7.15. Programın Perspektifi Nedir?.....	14
1.7.16. Programın Değerleri ve Yetkinlikleri Nedir?.....	14
1.7.17. Program Güncellenirken Hangi İşlemlerden ve Aşamalardan Geçmiştir?..	15
1.7.18. Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları Nedir?.....	15
1.7.19. Yenilenen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın Özel Amaçları Nedir?.....	16
1.7.20. Yenilenen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın İçeriği Nedir?.....	17
1.7.21. Yenilenen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Hangi Beceriler Mevcut?.....	20
1.7.22. Yenilenen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Hangi Değerler Mevcut.....	20

II. BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	21
2.1. Kuramsal Çerçeve.....	21
2.1.1. Sosyal Bilgiler Eğitiminin Tarihsel Gelişim Serüveni.....	21
2.1.2. Türkiye'de Sosyal Bilgiler Eğitiminin Serüveni.....	22
2.2. İlgili Araştırmalar.....	24

III. BÖLÜM

3. YÖNTEM.....	26
3.1. Araştırma Modeli.....	26
3.2. Çalışma Grubu.....	27
3.3. Verilerin Toplanması.....	27
3.4. Veri Toplama Araçları.....	27
3.4.1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Kişisel ve Mesleki Çalışmalarına İlişkin Bilgi Formu.....	28
3.4.2. Yenilenen 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına İlişkin Bilgi Formu.....	28
3.5. Verilerin Analizi.....	29

IV. BÖLÜM

4. BULGULAR	31
4.1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Programın Geneline İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular	33
4.2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşlerinin Cinsiyet Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren ..T Testi Bulguları	33
4.3. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşlerinin Eğitim Amaçlı Materyallerin (Projeksiyon, Tepegöz vb.) Kullanımı Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren T Testi Bulguları.....	35
4.4. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşlerinin Eğitim Amaçlı Bilgisayar Laboratuvarı Kullanımı Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren T Testi Bulguları.....	36

4.5. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşlerinin Eğitim Amaçlı Kütüphane Kullanımı Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren T Testi Bulguları.....	38
4.6. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İlgili Görüşlerinin Eğitim Amaçlı İnternet Kullanımı Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren T Testi Bulguları	39
4.7. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşleri Arasında Yaş Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren F Testi Bulguları	41
4.8. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşleri Arasında Mezun Olduğu Okul Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren F Testi Bulguları	43
4.9. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşleri Arasında Mesleki Kıdem Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren F Testi Bulguları.....	46
4.10. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşleri Arasında Eğitim Düzeyi Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren F Testi Bulguları.....	49

V. BÖLÜM

5. TARTIŞMA	53
-------------------	----

VI. BÖLÜM

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	59
6.1. Sonuçlar	59
6.1.1. Kazanım Boyutuna İlişkin Sonuçlar.....	60
6.1.2. İçerik Boyutuna İlişkin Sonuçlar.....	60
6.1.3. Öğrenme-Öğretme Durumuna İlişkin Sonuçlar.....	61
6.1.4. Sınama Durumuna İlişkin Sonuçlar.....	61

6.2. Öneriler	62
KAYNAKLAR	64
EKLER	67
Ek 1. Kişisel Bilgi Formu.....	68
Ek 2. Araştırma Soruları.....	69

TABLolar DİZİNİ

- Tablo 1. 2005-2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Karşılaştırılması
- Tablo 2. Sosyal Bilgiler Programındaki Beceriler
- Tablo 3. Sosyal Bilgiler Programındaki Değerler
- Tablo 4. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Ölçeğinin Alt Boyutlarına Göre Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayıları
- Tablo 5. Ölçekte Bulunan Cümlelerin Karşısında Yer Alan Seçenekler, Puanları ve Bu Seçeneklere İlişkin Puan Aralıkları
- Tablo 6. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Programın Geneline İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular
- Tablo 7. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşlerinin Cinsiyet Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren T Testi Bulguları
- Tablo 8. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşlerinin Eğitim Amaçlı Materyallerin (Projeksiyon, Tepegöz vb.) Kullanımı Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren T Testi Bulguları
- Tablo 9. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşlerinin Eğitim Amaçlı Bilgisayar Laboratuvarı Kullanımı Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren T Testi Bulguları
- Tablo 10. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşlerinin Eğitim Amaçlı Kütüphane Kullanımı Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren T Testi Bulguları
- Tablo 11. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İlgili Görüşlerinin Eğitim Amaçlı İnternet Kullanımı Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren T Testi Bulguları
- Tablo 12. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşleri Arasında Yaş Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren F Testi Bulguları
- Tablo 13. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşleri Arasında Mezun Olduğu Okul Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren F Testi Bulguları

Tablo 14. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşleri Arasında Mesleki Kıdem Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren F Testi Bulguları

Tablo 15. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşleri Arasında Eğitim Düzeyi Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren F Testi Bulguları

KISALTMALAR DİZİNİ

EBA: Eğitim Bilişim Ağı

FATİH: Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

NCSS: Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi

PISA: Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı

SPSS: Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı

TED: Türkiye Eğitim Derneği

TYÇ: Türkiye Yetkinlikler Çerçevesi

I. BÖLÜM

1. GİRİŞ

Günümüzde eğitim kavramı hem dünya açısından hem de ülkemiz açısından öncelikli konulardan biri olmuştur. Ülkelerin bütçelerinin büyük çoğunluğu eğitim işine ayrılmış durumda ve aynı doğrultuda da kazanım elde etmek gayeleri olduğu aşikârdır. Gelişmiş insan gücü ekonomik gelişmesinde temel koşuldur. Aralarında doğru orantı mevcuttur. İşte bu sebepten teknolojik ve bilimsel gelişmeler hızlı bir şekilde eğitim alanına bütünleştirilmeye çalışılmaktadır. Çünkü var olan bilgi birikimi ve teknolojik imkânlar eğitime aktarılmaz, aralarında uyum sağlanmazsa beklenen başarı elde edilemeyecektir. Gelişmiş beyinler ülkelerin gelişmesi için son derece önem arz etmektedir. Ancak bizim gibi gelişmekte olan ülkeler için savunmadan ziyade eğitime daha fazla imkân tanıyıp alan yaratılırsa kalkınma ve ilerleme daha hızlı olacaktır. Tabi gelişmiş insan gücünü istihdam edecek yeni iş alanları oluşturmakta eğitimin sonuçları açısından önemlidir. Çünkü insanlar daha iyi bir hayat yaşamak, ekonomik olarak rahat ve özgür olmak için eğitim almaktalar. Hayat standartlarını yükseltmek eğitim sürecinden geçen her bireyin hedefidir. İşte bu sebepten insanların ihtiyaçlarına cevap vermek önemlidir. Bir diğer durumsa eğitim sürecinden başarıyla yetişmiş olarak çıkan bireyleri ülkede tutabilmek, onlara dünya standardında iş imkânları sağlayabilmek gerekmektedir. Böyle olmadığı durumda ülkemize hizmet etmeyip başka ülkelerde iş alanları yakalamaları ülkemizin zararına olacaktır. Çünkü uzun yıllar eğitim sürecinden geçtikten sonra, en verimli olup ülke ekonomisine katkı sağlayacakları vakit başka bir ülkenin ekonomisine hizmet etmeleri bizim açıımızdan olumsuz bir durumdur. Bunun önüne geçilmelidir.

Toplumsal ihtiyaçlar gün geçtikçe çoğalmakta, bireylerin beklentileri sürekli değişmekte ve çeşitlenmekte, dünya nüfusu sürekli artmakta ve bunun akabinde çeşitli sorunlar ortaya çıkmaktadır. Eğitim işiyle uğraşan insanlarda toplumun beklentilerine cevap verebilmek için var olan eğitim sistemini sürekli gözden geçirmek zorunda kalmaktalar. Günümüzün sorunlarına yüz yıl öncesinin yöntemleriyle cevap vermek güç hale gelmektedir. Hatta teknoloji sayesinde her şeyi o kadar hızlı tüketmekteyiz ki ulaştığımız sorunlara bulduğumuz çözümler kısa süre sonra işe yaramaz hale gelebilmektedir. Bu yüzden programların sürekli güncellenmesi gerekmektedir.

PISA kapsamında yapılan sınavda da 72 ülke arasında ülkemizden 5895 öğrencinin katılımıyla ortaya çıkan sonuç “fen okuryazarlığı alanında 54. Okuma becerisi alanında 50. Matematik okuryazarlığı alanında 50.” olarak OECD ülkeleri içerisinde gerilerde olduğumuzu göstermektedir (PISA, 2015: 14). Bunun çeşitli sebepleri raporda açıklanmıştır ancak bizim sebeplerden ziyade sonuçlara odaklanıp var olan sebepleri de en aşağılara çekerek kendimizi gelişmiş ülkeler nezdinde yukarılara taşımamız gerekmektedir. Eğer bilgi çağını yakalamak gayemiz, ülkemizi kalkındırmak hedefimiz ise bu önceliğimiz olmalıdır. Çünkü gelişmemizin yolu ancak ve ancak iyi eğitim, iyi yetişmiş insanlar ve iyi bir toplumla mümkün olacaktır.

Geleceği tasarlamak ona şekil vermek eğitim-öğretimden geçtiği için bu süreçte rastlantısal değil bir plan halinde yapılması gereklidir. Bu açıdan program eğitim-öğretim sürecinin sacayaklarından biridir. Herhangi öğretim basamağında okutulacak konuları, amaçları, her dersin haftada kaç saat okutulacağını ve yöntemlerini, tekniklerini gösteren öğretim programı eğitim için büyük önem taşır (Büyükkaragöz, 1997: 2).

Ülkemizde 2. Abdülhamit zamanında Sosyal Bilgiler dersine giren konular ilköğretim konularının içine girmiştir. Cumhuriyet ilan edildiğinden itibaren ilkokullarla ilgili çeşitli yıllarda programda yeni oluşumlar aranmıştır. 1926 yılı programında, "İlk mektebin başlıca maksadı genç nesli muhitine faal bir halde intibak ettirmek suretiyle iyi vatandaşlar yetiştirmektir." ilkesi üzerinde durulurken Tarih, Coğrafya ve Yurt Bilgisi derslerine 4. ve 5. sınıflarında yer verilmiştir. Dönem dönem ders saatleri artırılmış yeni isimler verilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulunun 9. Milli Eğitim Şurası'nda alınan kararlar neticesinde temel eğitimin amaçlarına uygun olarak, 4. 5. 6. 7. ve 8. sınıflar Sosyal Bilgiler programını geliştirmiş ve 15.11.1974 tarih ve 459 sayılı kurul kararıyla onaylanmıştır (TED, 1995: 28). 1974 yılında Beşinci Milli Eğitim Şurası'nda Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi derslerinin “Sosyal Bilgiler” adı altında toplulaştırılmıştır. 1975-1976 öğretim yılında uygulamaya konulan ikinci kademe Sosyal Bilgiler programı Talim ve Terbiye Kurulu'nun 26.04.1985 tarih ve 64 sayılı kararıyla uygulamadan kaldırılmıştır. Sosyal Bilgiler dersi 1985-1986 öğretim yılından itibaren “Milli Tarih”, “Milli Coğrafya” ve “Vatandaşlık Bilgileri” adı altında üçe ayrılmıştır (Güngördü, 2002: 132). 1998 yılına kadar uygulamada kalan bu programda 1998'de kaldırılmış ve tekrar 4. 5. 6. ve 7. sınıflarda haftada 3 saat Sosyal Bilgiler dersi, 7. ve 8. sınıflara 1 saat Vatandaşlık ve İnsan Hakları dersi ve 8. sınıflara 2 saat İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi konmuştur (Anıl, 1999: 24). Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu'nun 07.08.2006 tarih ve 333 sayılı “İlköğretim Sosyal Bilgiler (6 ve 7. Sınıflar) Dersi Öğretim Programında Değişiklik Yapılması” kararı ile 2006-2007 öğretim yılında önce 6. sınıflarda uygulamaya başlanmıştır. Daha sonraki yıllarda kademeli olarak 7.ve 8. sınıflarda da uygulamaya geçilmiştir. Bu programda 6 ve 7. sınıflarda üç saat Sosyal

Bilgiler, 7 ve 8. sınıflarda birer saat Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi 8. sınıfta ise İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi iki ders saati olarak uygulanmıştır (MEB, 2005: 7). Son olarak 2017-2018 yılında 5. sınıflarda, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında ise ortaokulun diğer kademelerinde uygulanmaya konulan, Vatandaşlık ve İnsan Hakları dersinin öncesinden kaldırılıp 5, 6 ve 7. sınıflarda 3'er saat Sosyal Bilgiler, 8. sınıflarda 2 saat İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi olarak hazırlanan bir program uygulanmaya konulmuştur. Bu çalışmada da uygulamaya konulan bu yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler programının öğretmenler açısından değerlendirilmesi amacı güdülmüştür.

Çalışma için var olan anket üzerinden Türkiye Sosyal Bilgiler Zümresi facebook sayfası aracılığıyla öğretmenlere ulaşılmış ve böylece daha çok öğretmene kısa sürede ulaşıp veriler toplanmıştır. Elde edilen sonuçlar SPSS 22.0 programında analiz edildi. Genel anlamda incelediğimiz hipotezler açısından anlamlı bir farklılık düzeyine de ulaşılmadığı görüldü. Ancak daha farklı anketlerle yenilenen program tüm boyutları ve tüm kademelerde çalışma gerçekleştirilebilir. Böylece farklı sonuçlar elde edilebilir ve yenilenen program her anlamda aydınlatılabilir.

1.1. Problem Durumu

Sosyal Bilgiler dersi ülkemizde uzun yıllardan bu yana okutulan derslerden biridir. Bu ders mahiyeti itibariyle bireyi toplumsallaştıran, sosyal bir varlık olan insanı hayatın her alanında var olması için düşünen, araştıran, kendini toplumda var edebilen bireyler olarak yetiştirmeyi amaçlar. Bu açıdan Milli Eğitim Bakanlığı günün ve geleceğin ihtiyaçlarını karşılamak için müfredatta sürekli değişiklikler yapma gereği duymaktadır. Biz Sosyal Bilgiler öğretmenleri de bu yeniliklere kendimizi adapte etmek ve bu doğrultuda da gerek bilgi deneyimlerimizi süreci çeşitlendiresi açısından meslektaşlarımızla paylaşmak durumundayız.

2007 yılında Erköse hocamız yenilenen Sosyal Bilgiler müfredatı üzerine "Yenilenen 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi: Sakarya İli Örneği" adlı çalışmasıyla sosyal bilgiler öğretmenlerinin yenilenen programa bakış açılarını ölçmek üzere bir çalışma yapmış ve öğretmenlerin müfredata ilişkin olumlu görüşlere sahip olduklarını analiz etmiştir. 2018 yılında yenilenen programa ilişkin ise çalışmalar ise yeni yeni yapılmaktadır. Bu çalışma da Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin 2018 yılında yenilenen 5. Sınıf programına ilişkin görüşlerini analiz etmek üzere literatürde var olan açıklığı gidermek üzere yapılmıştır.

1.2. Problem Cümlesi

Yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının nitelikleri hakkındaki öğretmen görüşleri, bu çalışmanın problem cümlesini oluşturmaktadır. Alt problemler ise aşağıdaki gibidir.

- Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen; kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumları ile ilgili programın geneline ilişkin görüşleri nedir?
- Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumları ile ilgili görüşleri ile cinsiyet değişkeni arasındaki ilişki nedir?
- Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumları ile ilgili görüşleri ile görev yaptığı okulda eğitim amaçlı materyallerin (projeksiyon, tepegöz vb.) kullanımı değişkeni arasındaki ilişki nedir?
- Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumları ile ilgili görüşleri ile görev yaptığı okulda eğitim amaçlı bilgisayar laboratuvarı kullanımı değişkeni arasındaki ilişki nedir?
- Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumları ile ilgili görüşleri ile görev yaptığı okulda eğitim amaçlı kütüphane kullanımı değişkeni arasındaki ilişki nedir?
- Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumları ile ilgili görüşleri ile görev yaptığı okulda eğitim amaçlı internet kullanımı değişkeni arasındaki ilişki nedir?
- Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumları ile ilgili görüşleri ile yaş değişkeni arasındaki ilişki nedir?
- Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumları ile ilgili görüşleri ile mezun olduğu okul değişkeni arasındaki ilişki nedir?

- Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumları ile ilgili görüşleri ile mesleki kıdem” değişkeni arasındaki ilişki nedir?
- Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumları ile ilgili görüşleri ile eğitim düzeyi değişkeni arasındaki ilişki nedir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Yapılan bu çalışmada yenilenen Sosyal Bilgiler dersi programı kapsama alınmıştır. 5. sınıflarda 2018 yılından itibaren uygulanan program hakkında öğretmen görüşlerinin alınması amaçlanmıştır. Böylece yapılan anket uygulamasıyla öğretmenlerin programa ilişkin düşünceleri ışığında bir değerlendirme yapılmış olacaktır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Geçmişini bilen, kültürüne bağlı olup başka kültürleri de tanıyan, toplumda var olan gelişmeleri yorumlayabilen, ekonomik sorunlara bakış açısı geliştirebilen, hukuk kavramlarını anlamlandırıp yaşantısında uygulayan, yaparak yaşayarak öğrenmeyi öğrenmiş ve hayatının her alanında sorumlu bir vatandaş olmayı becerebilen nesiller yetiştirmek, Sosyal Bilgiler dersinin öncelikli amaçlarındandır. Böyle bilinçli, iyi yetişmiş bireylere hem toplumumuzda hem de dünyanın her yerinde, her zaman ihtiyaç duyulmaktadır. Çünkü insanlar gittikçe daha karmaşık toplumlarda yaşamaya başlamış durumdadırlar. Böyle olunca farklı yapıda ve kültürde olan bireyle aynı alanı paylaşmaları, doğal olarak bazı sorunların ortaya çıkışına neden olmaktadır. İşte Sosyal Bilgiler derside bireyleri topluma hazırlayan, toplumsallaştıran bir ders olması bakımından, yenilenen müfredat bu amaçlara hizmet edecek nitelikte mi, Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarına uygun mu, program yeterli mi gibi soruların üzerinde analiz yapılmıştır.

Yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi programının analiz edilmesinin, daha önce bu alanda bir çalışma yapılmadığından gelecek çalışmalar için yararlı olacağını düşünmekteyim. Çünkü yenilenen bu program öğretmenler, veliler, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve toplumun diğer kesiminden bireylerin görüşleri alınarak hazırlandığı ve böyle kapsamlı bir hazırlık aşaması daha önceki program değişiklikleri sırasında

yapılmadığı için farklılık ve önem arz etmektedir. Daha sonraki akademik çalışmalar için yol gösterici olması umulmaktadır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Üzerinde durduğumuz bu çalışma çok yakın geçmişte yenilenmiş bir program üzerinde araştırmayı gerektirdiğinden literatür taraması yapmak bir sorun doğurmuştur. Öğretmenlerin 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi programına ilişkin bilgilerinin yetersiz olması veya yeni programa hâkim olmamaları da bir diğer sorundur. Ayrıca öğretmenlere sosyal medya üzerinden ulaşmak ankete katılım oranını da düşük tutmuştur.

1.6. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmaya katılan öğretmenlerin evreni temsil ettiği ve anket sorularına cevap veren çalışma grubunun da samimi ve doğru bir şekilde cevap verdikleri varsayılmaktadır. Ankete katılım sağlayan öğretmenlerin program hakkında fikirlerinin olduğu ve 5. sınıf düzeyinde de çalıştıkları düşünülmektedir.

1.7. Tanımlar

Eğitimle ilgili temel kavramlar, programın ne olduğu ve eğitim programının çeşitleri, eğitim programının faydaları ve özellikleri, Sosyal Bilgilerin ne olduğu ve önemi, Sosyal Bilgiler ve Sosyal Bilimler arasındaki ilişkiler, yenilenen Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı ve özellikleri, Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının genel amaçları, Türk Milli Eğitimi'nin genel amaçları, yenilenen Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı 5. sınıf öğrenme alanları, üniteleri, kazanımları ile ilgili açıklamalar bu bölümde ele alınmıştır.

1.7.1. Eğitim

Eğitim; biyolojik, kültürel ve sosyal bir varlık olan insanı yetiştirmeyi amaçlayan, insanın kendisi ya da başkaları üzerinde, kasıtlı bir şekilde beklenen yönde davranış

değişikliklerini yapmak üzere etkileme sürecidir. Bu süreçte insan, hem biyolojik hem de sosyal yönleri itibarıyla geliştirilir. İçinde bulunduğu çevreyle etkileşime girerek sosyal ve kültürel yönden insan olma vasfı kazanır (Beydoğan, 1998: 2).

Eğitim konusu üzerine çalışan eğitim bilimcilerin uzlaştıkları, temelde iki tür eğitim mevcuttur. İnfomal eğitim, yaşanan toplumda kendiliğinden öğrenilip, sosyalleşmenin bir gereği olarak alelade bir şekilde ortaya çıkan bilgilerken; asıl üzerinde durulan eğitim türü ise formal eğitimidir. Formal eğitim; kişi davranışlarında beklenen ölçüde farklılık yaratma sürecidir (Ertürk, 1986: 12). Eğitim sürecini planlamak her zaman eğitim işinin en önemli ve hatta en zor kısmı olmuştur. Çünkü davranış değişikliği meydana getirmeye çalıştığımız kesim insan ve istendik yönde bir kazanım elde edebilmek için rastlantıya yer verilmemesi gerekir.

Eğitim yaşamın her anında vardır. Önce ailede, okulda, çalışma hayatında hatta toplumun her anında eğitim devam eder. Sivil toplum kuruluşları, sosyal örgütlenmeler, medya organları da bu süreci destekleyen diğer organlardan bazılarıdır (Demirel ve Kaya, 2008: 10).

1.7.2. Öğretim

Öğretim bir öğretme iştir. Belli kurallar kapsamında gerçekleştirilir. Bu nedenle eğitim ve öğretim kavramları birbiriyle karıştırılmaktadır. Eğitim daha geniş bir anlam ifade ederken, öğretim daha sınırlıdır. Eğitim kavramı daha geniş bir durumu ifade eder ve öğretimi kapsayabilir fakat, tersi anlamsız bir ifade olur. Eğitim hem infomal hem de formal iken, öğretim, eğitimin formal kısmı içerisinde değerlendirebileceğimiz bir durumdur.

Eğitim, zaman ve mekanla sınırlı olmayan bir gelişim ve değişim süreci iken, öğretim ise, bir mekânda bazı amaçlar çerçevesinde belirlenen hedefler doğrultusunda gerçekleştirilen kısımdır (Kıncal, 2006: 5).

Eğitim programının amaçlarının yerine getirilmesi aşamasında, öğrenci önemlidir ancak, öğretmen de en kilit kişidir. Öğretmen, öğrenmeyi meydana getirmek için her türlü önlemi almakla sorumludur. (Fidan, 1986: 18).

1.7.3. Öğrenme

Öğrenmeyi desteklemek, geliştirmek eğitim kurumlarının türü ne olursa olsun en temel amacıdır. Amaçları doğrultusunda farklı tür ve yapılar da olsalar da sürecin sonundaki

hedeflere ulaşmak asıl gayedir. Bu sürecin sonunda ortaya öğrenme çıkar. Aslında öğrenme bir sonuç, neticedir (Sönmez, 2006:19).

Psikologlar, öğrenmenin varlığını, genel olarak, 3 kısımda ele alınmaktadır:

- Değişimin davranışsal olması gerekmektedir.
- Yaşanacak değişim nispeten süreklilik göstermelidir.
- Toplumla etkileşim sonucunda yani yaşantılar neticesinde davranış değişikliği meydana gelmelidir (Fidan, 1986: 13).

1.7.4. Program

Günümüzde her idarecinin, toplumun her kesiminden bireyin, eğitimden beklentileri büyüktür. Hedeflenen kalkınma düzeyine, doğru planlamayla ulaşmak mümkündür. Çünkü eğitim planlaması, kalkınma hedeflerinin yerine getirilebilmesi için ön koşuldur. Yapılacak planlamalar doğrultusunda istenen hedeflere, nitelik sahibi insan potansiyeliyle varılabilecektir (İşman ve Eskicumalı, 2006: 3).

Kabataslak söylemek gerekirse program, işin kısımlarını, aşamalarını, her kısımda da yapılması lazım olan akışını, süresini ve hangi kurallar çerçevesinde yapılacağını belirten tasarıdır. Önemli görülen konulardaki çalışmalara yön vermede, çalışmaları hedefler doğrultusunda devam ettirmede, verimliliği arttırmada, gerektiği durumlarda bir rehber olarak başvurmada temel kaynak özelliği gösterir (Tan ve Erdoğan, 2000: 4).

1.7.5. Eğitim Programı

Eğitim programı; toplumun ve milli eğitimin ihtiyaçlarına cevap verebilmek için her bir eğitim kurumunun ilkelerini gösterir. Öğretim, sosyal kulüpler, belirli günler ve haftalar, okul dışı faaliyetler, destekleme ve yetiştirme kursları, rehberlik, sağlık vb. hizmetler bu kapsamda değerlendirilir (Varış, 1997: 14). Öğrenme sürecindeki bireyin kurum içinde ya da kurum dışında planlanan faaliyetler aracılığıyla edindiği öğrenme yaşantısı “yetişek” olarak da isimlendirilir.

Eğitim programında temelde şu öğeler bulunur. Hedef, içerik, öğretme-öğrenme süreci ve değerlendirme. Hedef; eğitim sürecine giren bireyin davranışlarında ve yaşantısında meydana gelmesini istediğimiz amaçlarımız, beklenen değişikliklerdir. İçerik; programda yer alan üniteler, konular, kavramlar, öğrenme alanları gibi kısımları içerir.

Öğrenme- öğretme süreci; öğrenmelerin öğretme yoluyla meydana getirildiği, yöntem tekniklerin yoğun bir şekilde uygulandığı kısımdır. Değerlendirme; öğrenmenin ne kadar kalıcı olduğunun tespit edildiği, nicel ölçümün yapıldığı ve akabinde nicel verilerden yola çıkılarak değer biçilen süreçtir (Demirel ve Kaya, 2008: 13).

1.7.6. Öğretim Programı

Eğitim programı ve öğretim programı, birbirinden farklı iki kavramdır, fakat, çoğu kez birbirinin yerine kullanılmaktadır. Bu bakımdan çeşitli eğitimcilerin düşünceleri etrafında konuyu açıklamakta fayda vardır.

Konuların amaçlarını, kaç ders saati okutulacağı, hangi öğretim basamağında ve derslerde hangi yöntem ve tekniklerle olması gerektiğini gösteren kılavuz öğretim programı olarak adlandırılır (Ocak ve Akar, 2016: 110).

Eğitim programı kapsamında bulunur ve öğretme-öğrenme aşamaları ile ilgili bütün faaliyetleri içerisinde barındırır. Eğitim programı içinde ağırlık taşıyan kısım, öğretim programıdır (Kemertaş, 2003: 3).

1.7.7. Ders Programı

Öğretim programında bulunan akademik bilgilerin ve bütün faaliyetlerin, eğitim amaçlarıyla alakalı olan özel hedefleri gerçekleştirmek için öğretim ilkelerini, konuların alt bölümlerini ve değerlendirme aşamalarını da içeren ve eğitim öğretim programlarındaki gayeleri, öğrenci davranışına dönüştürmesine hizmet eden kısımdır (Tan ve Erdoğan, 2004:4)

Ders programı için, o dersin alanı içerisinde var olan bilgilerin, disipline edilmesi denilebilir. Öğretmen, kendi akademik tecrübesine göre bu süreci yöneterek var olan ya da oluşturulmak istenen bilgi yapıları üzerinde çalışır.

1.7.8. Eğitim Programının Yararları

Eğitim programının yararları, aşağıda belirtildiği şekliyle dört başlık altında toplanabilir

- *Eğitim Faaliyetlerine Yön Verir:* Eğitim programı ilgili okulun amaçlarını, okutulacak dersleri ve konuları belirtmek suretiyle öğretmen ve öğrencilerin yapacakları işlerini

daha bilinçli ve anlamlı bir yönde yapmalarını sağlar. Böylece eğitim süreci rastlantısal olmaktan çıkar ve planlı hale gelir.

- *Aynı Eğitim Basamağındaki Eğitim Kurumlarında Eğitimin Aynı Hedefler İçerisinde Kısmen Aynı Doğrultuda Meydana Gelmeye Hizmet Eder:* Okullar toplumun benimsediği kültürel değer ölçülerine uygun vatandaşlar yetiştirmek ve vatandaşlar arasında bütünlük sağlamakla görevlidirler. Eğitim programları, okulların bu görevlerini yerine getirmelerinde önemli rol oynamaktadır. Çünkü aynı seviyedeki okullarda yaklaşık olarak aynı eğitim programı uygulanmaktadır.
- *Eğitimde Verimi Arttırır:* Öğretmenin eğitim faaliyetlerini sadece kendi görüş ve anlayışına göre düzenlemesi ve yürütmesi birtakım hatalara yol açabilir. Bu hataların önüne geçmek için, öğrencilerde edinilecek bilgi, beceri, alışkanlık ve değer-takdir duygularının, onların yaş, alaka ve yeteneklerine göre seçilmesi ve denenmesi gerekir. Eğitim programı seçilmiş ve denenmiş konuları kapsadığından gereksiz yere harcanan zaman, emek ve masrafı önlemektedir. Bunun yanında öğretmeni planlı, bilinçli ve düzenli bir çalışmaya yöneltmek elde edinilecek kazancıda doğru orantıda artırır.
- *Öğretmenlik Mesleğine Adım Atan Meslektaşlara Kılavuzluk Eder:* Meslekte yeterli tecrübeye sahip olmayan öğretmenler için önemli bir kılavuzdur. Aslında öğretmen ne kadar hazırlıklı olursa olsun yine de programsız bir öğretim kargaşaya yol açabilir. Bu bakımdan hazırlıklı ve tecrübeli öğretmenler için de eğitim programı, aynı ölçüde önemli bir rehberdir (Erköse, 2007: 16).

1.7.9. İyi Bir Eğitim Programının Özellikleri

- Program bütünü itibarıyla, ait olduğu ulusun milli eğitimin amaçlarını öğrenim süresi içinde gerçekleştirecek nitelikte olmalıdır.
- Program, öncelikle öğrencilerinin ilgi, yetenek ve seviyeleri göz önüne alınarak hazırlanmalıdır.
- Programda yer alan her durum belirlenen amaçları gerçekleştirecek nitelikte olmalıdır.
- İyi bir program görevsellik (fonksiyonellik) özelliği taşıyacak nitelikte olmalıdır. Görevsellik özelliği taşıyan program, konularını hayattan alıp, çevre ve çevre konularına birinci derecede yer vermelidir.

- Kazanımlar işe yarayan cinsten olmalıdır. Bu bilgiler, bireyin bugünkü ve gelecekteki ihtiyaçlarını karşılamalı. Bazı üst bilgiler, zamanın izin verdiği ölçüde, öğrencinin ihtiyaç, ilgi, yetenek ve seviyesine göre verilmelidir.
- Programın esneklik özelliği olmalıdır. Bu özellik, programın gerek doğal ve gerekse sosyal çevre koşullarına göre değişikliklere izin veren bir anlayış özelliğidir. Bu özelliği taşıyan program, çevre koşullarına, zamana, öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerine, öğretmenlerin görüşlerine yer verir.
- Programın görevsellik ve esneklik özellikleri yanında, bazı önemli değişmez ve genel esasları yerine getirecek nitelikte olması gerekir.
- Program aynı zamanda birliği ve bütünlüğü sağlamak ve ulus bilincine varabilmek için, milli kültürün ortaklaşa yaşanılması adına, herkes için en az temel bilgi ve beceri kazandırabilecek içeriğe sahip olmalıdır.
- Program öğrencinin bütünüyle gelişmesini sağlamalıdır. Dersler çocuğu bir bütün halinde geliştirmek içindir. Her öğretmen, bu dersleri verilen süre içinde en uygun yöntem ve teknikleri kullanarak öğrencilere aktarmalıdır.
- Program, çeşitli derslerle ve disiplinler arası ilişkiler açısından da öğrencileri, bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal bakımdan geliştirecek nitelikte olmalıdır (Kemertaş, 2003: 28).

1.7.10 Sosyal Bilimler Nedir?

Nerede başladığı henüz bilinmeyen bir kavramdır Sosyal Bilimler. Toplumda meydana gelen değişimler, hareketlenmeler, savaşlar, ekonomik gelişmeler gibi durumlar buna ortam hazırlamıştır. 19. yüzyılın içerisinde modern dünyada meydana gelen girişimler sonucunda ortaya çıkmıştır (Üner, 2011: 44).

İlk zamanlardan bu yana bilgi ve onun benzeri kavramların nasıl kategorize edileceği konusunda fikir oluşturma gayreti doğmuştur. Fakat bu durum daha sonraları pozitif bilim merkezli olmak üzere daha keskin bir evrilme seyretmiştir. Pozitif bilimlerde meydana gelen gelişmeler neticesinde doğayı anlama yöntemleri üzerinden Sosyal Bilimlerde de böyle bir çaba doğmuştur. Buradan hareket eden bazı sosyal bilimciler doğanın ilkelerinden hareketle toplumun yapısı ve işleyişinin de anlaşılabilirliğini varsaymışlardır. Ancak bu açıdan bakmak da bazı sorunları beraberinde getirmiştir. Çünkü Sosyal Bilimler tek yönlü ve genelleyci bir yöntemle çalışmaz, anlaşılmaz. Sosyal Bilimlerde bireysellik ve özgürlük hâkimdir. Bu yüzden pozitif bilimlerin yöntemleriyle doğru sonuçlara ulaşamamıştır. Bu sorunlar da yeni bir bilim dalının doğmasını sağlamıştır. Bu yeni disipline de "Sosyal Bilim"

adı verilmiştir. Bundan böyle de insanı ve onun var ettiği sosyal olay ve olguların incelendiği disiplinlerin tümüne Sosyal Bilimler adı verilmiştir.

Sosyal Bilimler ise şunlardır. Sosyoloji, psikoloji, ekonomi, eğitim bilimleri, coğrafya, tarih bilimleri, dil bilimi, siyaset bilimi, müzikoloji, filoloji, hukuk, işletme, felsefe, antropoloji, insan hakları, etnoloji, demografi, teoloji vb. gibidir.

1.7.11. Sosyal Bilgiler Nedir?

Sosyal Bilgiler öncelikle biz insanları ve onların faaliyetlerini kendisi için çalışma konusu olarak görür. Kendimizi ve çevremizdekileri daha iyi anlamlandırmamıza yardımcı olur. İnsanı ve onun çevresinde olan durumları konu edinir. Sosyal Bilgileri tanımlamak, fen bilimlerini tanımlamak kadar kolay değildir, çünkü Sosyal Bilgiler, disiplinler arasıdır ve çok disiplinlidir. Sosyal Bilgilerin iki özelliği mevcuttur. Bütüncül ve disiplinler arası olarak ayrılır (Öztürk ve Dilek 2004: 16).

Sosyal Bilgiler, var olan toplumsal olgulardan hareketle bu süreçte ilişki kurma sürecidir. Bu sürecin sonunda da sistemli bir durum ortaya çıkar. Toplumda insanın var olabilmesi için kendini güvende hissedip sağlıklı ilişki kurabilmesi, huzurlu yaşaması için ortaya konulan olguların her birini kapsar (Sönmez, 1998: 3).

Tanımlar bize Sosyal Bilgilerin çerçevesini gayet iyi çizmiş, bunun akabinde Sosyal Bilgilerin ilköğretim okullarının ortaokul kısmının 4-5-6-7. sınıflarında okutulan bir derstir. Sosyal Bilgiler, Sosyal Bilimlerin aslında minyatürü de denilebilir. Sosyal bilim dallarının her birinde üretilen bilgiden beslenir. Ancak belirli yaş guruplarına bu disiplinler anlatılırken hazırbulunuşluk, yaş, ilgi ve gereksinimleri de göz önünde bulundurulur. Bu açıdan bakıldığında Sosyal Bilgiler dersine, Sosyal Bilimlerin pedagojik kurullar ışığında öğrenciler için basite indirgenmiş biçimdir demek yanlış olmaz (Kabapınar, 2012: 2).

1.7.12. Sosyal Bilimler ile Sosyal Bilgiler İlişkisi Nedir?

Sosyal Bilgiler için, Sosyal Bilimlerin bir alt kümesi diyebiliriz aslında. Sosyal Bilgiler, yaş grubuna uygun olarak derlenmiş bir derstir. Çeşitli tanımlamalardan yola çıkarak arasındaki farkı aydınlayabiliriz.

Bireylerin ve toplumların sürekli bir devinim ve değişim içinde olmaları akabinde daha karışık problemlerle mücadele etmelerini gerektirmektedir. Sosyal hayatta her bireyin ve toplumun genelinin ihtiyaçları vardır. Ancak bunlar arasında bir bağıntı olması gerekir.

Bireyin ihtiyaçları karşılanırken toplumunda ihtiyaçları aynı oranda karşılanmalıdır. Bu dengenin sağlamasında, kişilere gerekli bilgi ve becerilerin edindirilmesinde Sosyal Bilimlere büyük bir sorumluluk düşer. Sosyal Bilimlerin eğitim sürecinde, Sosyal Bilgilerin toplumsallaştırma amacına hizmet etmesiyle bu kavram gündemimize girmiştir (URL-4).

Sosyal Bilgiler, Sosyal Bilimler açısından üretilen bilgilerden harmanlanarak oluşturulur. Bu bilgiyi kullanırken de öğrencilere sistematik bir şekilde sunmaktadır. Bu nedenle, Sosyal Bilgiler aracılığıyla bilgi sunulurken kesinlikle pedagojik gereklilikler göz önünde bulundurulmalıdır. Bu açıdan bakıldığında Sosyal Bilgiler dersine, Sosyal Bilimlerin pedagojik kurallar ışığında öğrenciler için basite indirgenmiş biçimidir demek yanlış olmaz (Kabapınar, 2012: 2).

Sosyal Bilimleri insanın var ettiği ve gerçeklerle kanıtlanmaya dayalı bağ oluşturma süreci ve ancak bu sürecin sonunda sistemli bilgiler bütünü olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsan tarafından oluşturulan bu gerçeklik çeşitli etkileşimler sonucu oluşurlar (URL-4).

Sosyal Bilgilerde kişinin toplumsal ve doğal çevresi ve bu evre ile olan ilişkileri incelenir. Ancak gerekli olan yerlerde öğrencinin yaş seviyesine uygun olmak üzere tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgisi dışında diğer Sosyal Bilim dallarına da değinilir. Örneğin; "Aile içinde geçimimizi nasıl sağlıyoruz?" dediğimiz zaman ğrenci seviyesinde ekonomi alanına girilmiş olur. Daha birçok toplumsal konu, olgu ve olay bu şekilde farklı disiplinleri ilgilendirebilir. Bu sayede de sosyal bilimlerin bazı dallarını ilgilendiren konulara da Sosyal Bilgiler sayesinde değinilmiş olur.

1.7.13. Yenilenen Sosyal Bilgiler Dersi ğretim Programı ve zellikleri

Neden yeni bir programa gerek duyuldu, bu program hazırlanırken ne gibi aşamalardan geçildi, bu programın yaratmak istediği fark nedir gibi sorulara cevap aramak için bu başlık açılmıştır. Yeni programın özelliklerine değinirken Milli Eğitim Bakanlığının 2018 yılında yayınladığı kılavuz dikkate alınmıştır.

1.7.14. Neden Yeni Bir Programa Gerek Duyuldu?

Tolumda, bilimde, kültürlerde yani hayatın her alanında çok hızlı değişimler yaşanmaktadır. Bu değişimler de kişiden beklenen rollerinde değişmesi gerektiği sonucunu doğurmuştur. Toplumun bireylerden beklediği bilgi sahibi, edindiği bilgiyi işlevsel olarak kullanan ve bilgiyi sürekli üreten, toplumda kendini var edebilen, sosyal ilişkileri kuvvetli,

girişimci vb. gibi özelliklere sahip kişi var etme durumunu ortaya çıkarmıştır. Bu yapıda kişi yetiştirmek için hazırlanan programlarınsa bilgiyi sadece karşı tarafa aktarma aracı olarak değil bireysel farklılıkları dikkate alarak öğrenciyi geliştiren şekilde hazırlanması gerekir. Böyle olunca program oluşturulurken hem sarmal hem de bütünsel olarak kazandırılmak istenen öğrenme yaşantılarına yer verilmiştir. Böylece hem öğrenciyi hem de toplumu daha üst bilişsel bir seviyeye çıkarmak için, anlamlı ve nispeten kalıcı bilgiyi oluşturmak için, geçmişle gelecekle ilintili ve diğer disiplinlerle, günlük hayatla ilgili bir program oluşturulmuş olmaktadır (URL-3).

1.7.15. Programın Perspektifi Nedir?

Perspektif kavramı bir şeyin nasıl görüldüğüdür. Bu programın yeniden düzenlenmesindeki amaçta değerlerimizi içselleştirmiş ve gelecek nesillere aktarma gayesinde olan bireyler yetiştirmektir (URL-3).

1.7.16. Programın Değerleri ve Yetkinlikleri Nedir?

Değerlerimiz kültürel mirasımızın bir armağanıdır. Temel insani özelliklerimizi oluşturan değerlerimiz, insan varlığının her anında vardır. Çeşitli sorunlara çözüm üretme de, günlük yaşantımızın düzenlenmesinde ve hayatın akışı içerisinde değerlerimize sürekli ihtiyaç duymaktayız. Temel toplumsal ve insani değerleri içselleştirmiş bireyler yetiştirmek eğitim sisteminin asıl amacıdır.

Programın yetkinliklerine değinirsek bilgi, beceri ve insani davranışları edinmiş ve bu özelliklere sahip bu karakterde bireyler yetiştirmek amaçlanır. TYÇ'de sekiz anahtar yetkinlik belirlenmiş ve aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

- Anadilde iletişim kurabilen,
- Yabancı dillerde iletişim kurabilen,
- Matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikleri kullanabilen,
- Dijital yetkinlik sahibi olan,
- Öğrenmeyi öğrenme gayesinde olan,
- Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikleri edinen,
- İnisiyatif alan ve girişimcilik duygusu kazanmış,
- Kültürel farkındalıkları ifade edebilen, kişileri topluma kazandırmaktır (URL-2).

1.7.17. Program Güncellenirken Hangi İşlemlerden ve Aşamalardan Geçmiştir?

Program hazırlamak titizlik gerektiren bir süreçtir. Hazırlık yapılırken;

- Öncelikle en güncel sorunlardan yola çıkılarak hazırlanan farklı birçok ülkenin programları irdelenmiş,
- Ulusal ve uluslararası eğitim öğretim ve programları alanında yapılan bilimsel çalışmalar incelenmiş,
- Anayasamız, mevzuatlar, ekonomik sosyal amaçlarla hazırlanmış kalkınma planları, sivil toplum kuruluşları ve sivil araştırma kurumları tarafından hazırlanan raporlar vb. dokümanlar analiz edilmiş,
- MEB tarafından yapılan anketler ile öğretmen, öğrenciler ve yöneticilerin programlara görüşleri toplanmış,
- İl zümre raporları incelenmiş,
- Her branşa yönelik hazırlanan sorulardan yola çıkılmış,
- Eğitim fakültelerimizin hazırladığı raporlar incelenmiş,

bütün bu fikirler ışığında, bakanlığımızın çeşitli kadrolarındaki uzman personel, öğretmen ve akademisyenlerden oluşturulmuş çalışma gruplarınca değerlendirilmiştir. Tespitler doğrultusunda öğretim programı gözden geçirilip güncellenmiş ve en yeni haline ulaştırılmıştır (URL-1).

Programın öncelikle 2017 eğitim-öğretim yılında sadece 5. sınıflarda, 2018 eğitim-öğretim yılından sonraysa bütün kademelerde geçilmiştir. Gerek duyulursa yapılacak izleme değerlendirme sonuçlarına göre güncellemeler illaki yapılacaktır. Güncel ihtiyaçlara göre de program güçlendirilmiş olacaktır (URL-3).

1.7.18. Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları Nedir?

1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'na göre Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları şöyledir. Türk Milletinin bütün fertlerini,

- Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve

sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

- Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;
- İlgı, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak; Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır (URL-3).

1.7.19. Yenilenen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Özel Amaçları Nedir?

Sosyal Bilgiler dersinin özel amaçları ise şöyle ifade edilmektedir:

- Türkiye Cumhuriyeti'nin bir vatandaşı olarak hak, sorumluluk, ülke sevgisi ve milli bilince sahip,
- Atatürk ilke ve inkılaplarını özümsemiş ve bunları yaşatma gayesinde olan,
- Hukuk kurallarının herkes için olduğunu bilen ve bu kurallara uyan,
- Kültürümüzün nasıl oluştuğunu bilip kültürel mirasa sahip çıkan,
- Yaşadığı çevrenin genel özellikleri bilen,
- Çevre duyarlılığı gelişmiş,
- Eleştirel düşünme becerisine sahip,
- Ekonomik kalkınmaya destek olan,
- Çalışmanın önemine bilen ve bütün mesleklerin gerekli ve saygın olduğuna inanan,
- Tarihsel farkındalığı gelişmiş,
- Bilgi ve iletişim teknolojilerini bilinçli kullanabilen,
- Bilimsel ahlakı gözetken,
- Temel iletişim becerilerini kazanmış ve Sosyal Bilimlerin temel kavram ve yöntemlerini kullanabilen,
- Kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için görüşler belirten,
- Yaşamını demokratik kurallara göre düzenleyen,

- Erdemli insan olarak yetişen,
- Hem ülkesini hem de dünyayı ilgilendiren konularda duyarlılık gösteren,
- Özgür birer birey olarak yetişip çeşitli fiziksel, duygusal özelliklerinin, ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varabilen bireyler yetiştirmeyi amaçlanmaktadır (URL-3).

1.7.20. Yenilenen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının İçeriği Nedir?

Öğrenme alanı bilgi, beceri ve değerlerin bir bütünlük içerisinde öğrenmeyi düzenleyen disiplinler arası bir yapıdır. Bu yapı 7 öğrenme alanı çerçevesinde yapılandırılmıştır. Bu programın içeriği aşağıda sıralanan öğrenme alanlarına göre düzenlenmiştir.

Birey ve Toplum: Bu öğrenme alanında amaçlanan “ben” ve “biz” olma süreçlerini öğrenciye kavratmak, bunu da Sosyal Bilimlerden psikoloji, sosyoloji ve sosyal psikoloji bilimleri ile birlikte disiplinler arası bir yaklaşım içerisinde gerçekleştirmektir. Böylece öğrenciler bu süreçte mekânsal, tarihî ve kültürel faktörleri de değerlendirme imkânı bulacaklardır.

Kültür ve Miras: Öğrencide milli bilinci oluşturmak, kültürün tarihsel temellerini kavratmak, Türk kültürünü oluşturan kavramlar üzerinden hareketle kültürün korunması, geliştirilmesi ve gelecek kuşaklara sağlıklı bir şekilde aktarımını sağlamak bu öğrenme alanının temel amacıdır. Bu sayede öğrenciler kültürel öğelerin, bir toplumu diğer toplumlardan ayıran temel faktörler olduğunu kavrayacak ve dünya kültürü içerisindeki yerimizi ve sağladığımız katkıyı da öğrenmiş olacaktır.

İnsanlar, Yerler ve Çevreler: Temelde coğrafya disiplini üzerine kurulu bir alandır. Bu alanda öğrencilerin insan yaşamı için gerekli mekânsal temel bilgi, beceri ve değerlerini kazanması amaçlanır. “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı sayesinde Sosyal Bilgiler dersinin okutulduğu bütün sınıf düzeylerinde öğrencilere araştırma, çevre okuryazarlığı, değişim ve sürekliliği algılama, gözlem, harita okuryazarlığı ve mekânı algılama becerilerinin kazandırılması amaçlanmaktadır. Öğrenciler bu alan içerisinde basitten karmaşığa, yakından çevresinden uzak çevresine ve bulunduğu yerden çevreye doğru açılan ve gittikçe karmaşık bir hâl alan bir yaklaşım ile dâhil olacaklardır.

Bilim, Teknoloji ve Toplum: Bu öğrenme alanında öğrencilerden; yeniliklere açık, eleştirel ve bilimsel düşünme becerisi kazanmış, bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve yaşama etkilerini kavrayarak bilgiye ulaşmada teknolojiyi kullanma becerisi edinmeleri beklenmektedir. Teknolojinin günlük hayatımız için ne kadar hayati olduğunu, iletişimin toplumun vazgeçilmez bir unsuru olduğunu aynı zamanda da bu teknolojik gelişmelerin

bireysel ve toplumsal hayatımıza ne yönde etki ettiğini kavramalarını sağlamaktır. Bilimsel eserlerin, sanat eserlerinin yasalarla korunduğunu da bilmelerini sağlamak amaçtır.

Üretim, Dağıtım ve Tüketim: Bu öğrenme alanının temelini öğrencilerin girişimci ve bilinçli tüketici olmalarını sağlamaktır. Kaynaklarımızın sınırlı olduğunu kavramaları, var olan kaynakları korumak gereğinin önemine inanmaları, kendi ekonomik yaşantısını diğerlerinininkiyle karşılaştırarak farklılıkları ve benzerlikleri ortaya koymaları, yaşadığı yerin ekonomik yapısını tanıyıp bu koşulları geliştirmek için çaba göstermeleri beklenmektedir. Ekonomi disiplininin beslenir. Öğrenciler üretim, dağıtım ve tüketim ile ilgili temel kavramları öğrenir. Mesleklerin çeşitli, her mesleğin gerekli, kendi ilgi ve alakasına göre doğru meslek seçmenin önemini kavramalarını sağlamak da bir başka amaçtır.

Etkin Vatandaşlık: Sosyoloji, siyaset bilimi ve hukuk çerçevesinde etkin vatandaşlık kavramına odaklı olarak geliştirilmiş bir alandır. Öğrencilerin, grup, kurum ve sosyal örgütlerin nasıl oluştuğunu; onları etkileyen ve kontrol eden mekanizmaları; bunların bireyleri ve kültürü nasıl etkileyip kontrol ettiklerini ve varlıklarını nasıl sürdürüp değiştirdiklerini bilmesi önemlidir. Devlet kavramını ve gücünün varlığını kavrarlar. Toplumsal sorunların nasıl çözüldüğünü ve düzenin nasıl sağlandığını anlayarak egemenliğin kaynağının millete dayandığı yönetimlerde, birey haklarının ve toplum düzeninin nasıl korunduğunu fark ederler. Sosyal hizmetlere ve resmî etkinliklere katılma yollarını öğrenerek yönetimi etkilemek için hangi demokratik yolların olduğunu kavrarlar.

Küresel Bağlantılar: Küresel bağlantılar öğrenme alanı ile gelişen dünyanın gündemini takip eden, karşılaştığı sorunlara çözüm üretebilen etkin ve sorumlu Türk vatandaşları yetiştirmek amaçlanmaktadır. Çünkü günümüzde inançlar, fikirler, insanlar, sermaye, bilgi, teknoloji, kültürel ve siyasi sınırları aşarak küresel boyutta hareket hâlinindedir. Böyle bir dönemde devletler de kendisi dışındakilerle bir yandan iş birliği yaparken diğer taraftan rekabet etmektedirler. Öğrencilerin bu ilişkileri kavrama ve değerlendirme konusunda bilinçli olmaları gerekmektedir (URL-3).

Tablo 1. 2005-2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Karşılaştırılması

2005 programı	2017 programı	Tema/Ünite Adları			
		4. sınıf	5. sınıf	6. sınıf	7. sınıf
Öğrenme Alanları	Öğrenme Alanları				
Birey ve Toplum	Birey ve Toplum	Kendimi Tanıyorum	Haklarımı Öğreniyorum	Sosyal Bilgiler Öğreniyorum	İletişim ve İnsan İlişkileri
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Kültür ve Miras	Yaşadığımız Yer	Bölgemizi Tanıyalım	Yeryüzünde Yaşam	Ülkemizde Nüfus
Kültür ve Miras	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Geçmişimi Öğreniyorum	Adım Adım Türkiye	İpek Yolu'nda Türkler	Türk Tarihinde Yolculuk
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Bilim, Teknoloji ve Toplum	Üretimden Tüketime	Ürettiklerimiz	Ülkemizin Kaynakları	Zaman İçinde Bilim
Küresel Bağlantılar	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Uzaktaki Arkadaşım	Hepimizin Dünyası	Ülkemiz ve Dünya	Ekonomi ve Sosyal Hayat
Güç, Yönetim ve Toplum	Etkin Vatandaşlık	İnsanlar ve Yönetim	Bir Ülke Bir Bayrak	Demokrasinin Serüveni	Yaşayan Demokrasi
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Küresel Bağlantılar	İyi Ki Var	Gerçekleşen Düşler	Elektronik Yüzyıl	Ülkeler Arası Köprüler
Gruplar Kurumlar ve Sosyal Örgütler	-	Hep Birlikte	Toplum İçin Çalışanlar	-	-

(Çoban ve Akşit, 2018: 485)

1.7.21. Yenilenen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Hangi Beceriler Mevcut?

Bazı becerilerin öğrencilere kazandırılması Sosyal Bilgiler dersinin diğer amaçlarından biridir. Aşağıda da bu beceriler ifade edilmiştir.

Tablo 2. Sosyal Bilgiler Programındaki Beceriler

1. Araştırma	10. Harita okuryazarlığı	19. Mekânı algılama
2. Çevre okuryazarlığı	11. Hukuk okuryazarlığı	20. Öz denetim
3. Değişim ve sürekliliği	12. İletişim	21. Politik okuryazarlık
4. Dijital okuryazarlık	13. İş birliği	22. Problem çözme
5. Eleştirel düşünme	14. Kalıp yargı ve önyargıyı	23. Sosyal katılım
6. Empati	15. Kanıt kullanma	24. Tablo çizme ve yorumlama
7. Finansal okuryazarlık	16. Karar verme	25. Türkçeyi etkili kullanma
8. Girişimcilik	17. Konum analizi	26. Yenilikçi düşünme
9. Gözlem	18. Medya okuryazarlığı	27. Zamanı algılama

(URL-3)

1.7.22. Yenilenen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Hangi Değerler Mevcut?

Aşağıda da Sosyal Bilgiler dersi öğretim programındaki değerler verilmiştir.

Tablo 3. Sosyal Bilgiler Programındaki Değerler

1. Adalet	7. Dayanışma	13. Saygı
2. Aile birliğine önem verme	8. Duyarlılık	14. Sevgi
3. Bağımsızlık	9. Dürüstlük	15. Sorumluluk
4. Barış	10. Estetik	16. Tasarruf
5. Bilimsellik	11. Eşitlik	17. Vatanseverlik
6. Çalışkanlık	12. Özgürlük	18. Yardımseverlik

(URL-3)

II. BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu kısımda Sosyal Bilgiler dersinin dünyada nasıl var olduğu, hangi aşamalardan geçerek günümüze kadar ulaştığı, geçmişten bu yana ülkemizde Sosyal Bilgilerin hangi devinimler yaşadığı ve Sosyal bilgiler dersi ile ilgili ülkemizde yapılmış bazı çalışmalara değinilecektir.

2.1. Kuramsal Çerçeve

2.1.1. Sosyal Bilgiler Eğitiminin Tarihsel Gelişim Serüveni

Sosyal Bilgiler eğitiminin ne zaman ve nerede başladığını bugünkü bilgilerimizle bilemiyoruz. Ancak insanlık var olduğundan bu yana hem doğa, hem de toplumsal bilimlerin eğitiminin sürekli var olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü insan; doğal ve sosyal bir alanda doğar, hayatını devam ettirir. Durum böyle olunca sosyal ortamda sağlıklı bir şekilde varlığını devam ettirebilmesi için bazı temel bilgilerin kişiye aktarılması gerekmektedir. Eğer bu yapılmazsa, kişi yaşamını devam ettirebilme noktasında sorun yaşayabilir. Bu etkinliklerin tümü doğal hayatta ve toplumsal yaşamın içinde olmaktadır. İnsan, varlığını devam ettirebilmek için doğanın ve toplumun temel kurallarını bilmek zorundadır. Duruma bu açıdan bakınca, Sosyal Bilimlerin kapsadığı Sosyal Bilgiler, insanoğlunun varlığı kadar eskidir diyebiliriz.

Sümerlerde, Eski Mısır medeniyetinde, Çin ve Perslerde bazı Sosyal Bilim dallarını ilgilendiren derslerin okutulduğuna kaynaklardan rastlıyoruz. Ancak tarihte ilk kez, İsrail Devleti çocuklarına ulusal tarih ve yurttaşlık bilgisi dersleri okutmuştur. Bu da bize pozitif bilimlerin eskiden beri en fazla üzerinde durulan bir alan olduğunu gösterir. Sosyal Bilimlerin müfredatlardaki varlığı daha yenidir.

Fransız düşünürü Condercet (1743-1749) ilk kez "Sosyal Bilgiler" adıyla bir dersin ilk ve ortaokullarda okutulmasını savunan kişidir (Sözer, 1998: 8).

Amerika'da önceleri Hristiyanların daha üstün olduğu algısı hâkimdi. Ancak 1892'de toplanan Ulusal Eğitim Konseyi, toplumda ulusal, milli bir düşüncede yapısı oluşturmak amacıyla Sosyal Bilgiler dersini düzenlemiştir. Sosyal Bilgiler dersinin içeriği tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi derslerinden oluşturulmuş ve toplumun ihtiyaçlarına göre içerik yeniden düzenlenmiştir. Ancak İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra toplumsal hayatta, siyasette, ekonomide ve birçok alanda meydana gelen gelişmeler Sosyal Bilgiler dersinin yapısının düzenlenmesi gerekliliğini doğurmuştur (Sönmez, 1998: 8). Böylece "Sosyal Bilgiler (Social Studies)" terimi de ilk kez 1916'da Amerika Birleşik Devletleri'nde kullanılmaya başlanmıştır.

2.1.1. Türkiye'de Sosyal Bilgiler Eğitiminin Serüveni

Eğitim tarihimize baktığımızda, İslamiyet öncesinde sosyal yaşamla ilgili ilkeler gelenek ve göreneğin, törenin, inanç sisteminin bir parçası olarak kuşaktan kuşağa aktarılmıştır. Türklerin İslamiyeti kabul edip, toplum arasında yayılmasından sonra da yine eski alışkanlıklar devam ettirilmiş ancak, yeni yöntemlerde uygulanmaya başlanmıştır. Bu dönemde medreselerde tarih, coğrafya, kelam, fıkıh, hadis, tefsir, ilm-i hal gibi dersler diğer disiplinlerin yanısıra okutulmuştur (Sönmez, 1998: 8).

1845'te Abdülmecid' in yayınladığı "Hat" da ilköğretimden "umumi cehaletin giderilmesi, genel öğretimin uygulanması ve dini eğitim ile hayati bir eğitim ve öğretimin verilmesi" beklenmektedir (Sönmez, 1998: 35). 2. Abdülhamit'in zamanında Sosyal Bilgiler dersinin kapsamına giren konular ilköğretim konularının içine girmiştir. Önceleri tarih ve coğrafya dersleri verilirken ilköğretim süresinin altı yıla çıkarılmasıyla bugünkü vatandaşlık ve insan hakları dersi kapsamındaki bazı dersler de programa alınmıştır (Öztürk ve Dilek, 2004: 73).

Cumhuriyet döneminde ilkokullarla ilgili 1926 yılı ve sonrasındaki çeşitli yıllarda programda bazı düzenlemeler yoluna gidilmiştir. 1926 yılı programında, "ilk mektebin başlıca maksadı, genç nesli muhitine faal bir halde intibak ettirmek suretiyle iyi vatandaşlar yetiştirmektir" ilkesi üzerinde durulurken tarih, coğrafya ve yurt bilgisi derslerine yer verilmiştir. 1930, 1932 ve 1936 programlarında, 1926 programındaki amaca; "bedence ve ruhça en iyi alışkanlıklara sahip olmak, Türk toplumuna ve cumhuriyet idaresine intibak etmek, faydalı olmak, milli, medenî ve insani fikir ve hislere sahip bir hale getirmek" gibi amaçlar da eklenmiştir. Dersler bu programlarda da aynı adlarla okutulmuştur. Bu amaçlara 1948 programında "ilkokul çocuklara milli kültürü aşlamak mecburiyetindedir; içinde yetişen bütün vatandaşlara aynı milli ülküleri, aynı millî amaçları vermek için gerekli bütün bilgileri, alışkanlıkları, ilgileri, hizmet arzusunu verimli bir şekilde kazandırmak" amaçlanmıştır; 4. ve

5. sınıflarda 1936 programındaki ad ve saatleriyle aynen korunmuştur. 1962 programında ilkokulun amacı " kişisel, insanlık münasebeti, ekonomik ve toplumsal hayat" açısından belirlenmiş, tarih, coğrafya ve yurt bilgisi derslerinin yerine Toplum ve Ülke İncelemeleri dersi konulmuş; ders saatleri dördüncü sınıfta 6, beşinci sınıfta 5 saat olarak saptanmıştır.. 1968 programında ise, dersin adı Sosyal Bilgiler olarak tekrar değiştirilmiş, dördüncü ve beşinci sınıflarda beş saat olarak okutulmuştur.

1924, 1927, 1930, 1931,1938, 1949, 1967 yıllarında ortaöğretimin ilk aşamasında (ortaokul) programlarında tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi gibi isimlerle anılmış dönem dönem dersin adı ve süreleri hangi sınıfta kaç ders saati okutulacağı gibi durumlar değiştirilmiş ancak kapsam ve amaç aynı kalmıştır (Sönmez, 1998: 8).

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Dairesi dokuzuncu Milli Eğitim Şurası kararları uyarınca temel eğitimin amaçlarına uygun olarak, temel eğitimin 4, 5, 6, 7. ve 8. sınıflar Sosyal Bilgiler programını geliştirmiş ve 15.11.1974 tarih ve 459 sayılı kurul kararıyla kabul edilmiştir (Türk Eğitim Derneği, 1995: 28). 1974 yılında Beşinci Milli Eğitim Şurası' nda Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi dersleri "Sosyal Bilgiler" adı altında toplulaştırılmıştır. 1975-1976 öğretim yılında uygulamaya konulan ikinci kademe Sosyal Bilgiler programı Talim ve Terbiye Kurulu'nun 26.04.1985 tarih ve 64 sayılı kararıyla uygulamadan kaldırılmıştır. Sosyal Bilgiler dersi 1985-1986 öğretim yılından itibaren "Milli Tarih", "Milli Coğrafya" ve "Vatandaşlık Bilgileri" adı altında üç derse ayrılmıştır (Güngördü, 2002: 132). 1998 yılına kadar uygulamada kalan bu program da 1998'de kaldırılmış ve tekrar 4, 5, 6 ve 7. sınıflarda hafta da 3 saat Sosyal Bilgiler dersi, 7. ve 8. sınıflara 1 saat Vatandaşlık ve İnsan Hakları dersi ve 8. sınıflara 2 saat İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi konmuştur (Anıl, 1999: 24).

Cumhuriyetten günümüze kadar program geliştirme çalışmaları sürekli devam etmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu' nun 07.08.2006 tarih ve 333 sayılı "İlköğretim Sosyal Bilgiler (6 ve 7. Sınıflar) Dersi Öğretim Programında Değişiklik Yapılması" kararı ile 2006-2007 öğretim yılında önce altıncı sınıflarda uygulanmaya başlanmıştır. Daha sonraki yıllarda kademeli olarak 7.ve 8. sınıflarda da uygulamaya geçilmiştir. Bu programda 6 ve 7' lerde üç saat Sosyal Bilgiler, 7 ve 8' lerde birer saat Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi, 8' lerde ise İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi iki ders saati olarak uygulanmıştır (URL-3). Son olarak 2018 yılında 5. sınıflarda, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında ise ortaokulun diğer kademelerinde uygulanmaya konulan, Vatandaşlık ve İnsan Hakları dersinin öncesinden kaldırılıp 5, 6 ve 7. sınıflarda 3' er saat Sosyal Bilgiler, 8' lerde 2 saat İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi olarak hazırlanan bir program uygulanmaya konulmuştur.

2.2. İlgili Araştırmalar

Erköse 2007 yılında “Yenilenen 6. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Sakarya İli Örneği) adlı çalışmada, 117 Sosyal Bilgiler öğretmeniyle Sakarya ili örneği üzerinden anket ve bireyler görüşlerini de alarak çalışma yapmıştır. 2005 yılında yenilenen Sosyal bilgiler dersi programına ilişkin şu kanaata varmıştır. Yenilenen Sosyal Bilgiler programında davranışçı öğrenme yaklaşımı yerine, yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı benimsenmiştir. Yapılandırmacı yaklaşımın öğrenciyi öğrenme sürecinde tam olarak aktif kılmaktadır.

Çalışmasında yenilenen 6. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programını değerlendiren Erköse, bağımsız değişkenler ile ilgili anlamlı bir farklılık ortaya çıkmadığını belirtmiştir. Öğretmenlerin eğitim düzeyi, cinsiyet ve mesleki kıdem boyutları açısından programın uygulamadaki etkililiğine ilişkin farklı düşüncede olmadıkları sonucuna ulaşmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğretim programının geneline ilişkin görüşlerinin genel anlamda olumlu yönde olduğunu tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin anketin alt boyutları olan kazanım, kapsam, eğitim durumu ve ölçme-değerlendirme boyutlarına ilişkin verdikleri cevaplardan yola çıkarak olumlu görüşe sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır (Erköse, 2007: 102).

Tay 2017 yılında “2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile 2017 Sosyal Bilgiler Dersi Taslak Öğretim Programının Karşılaştırması” adlı çalışma gerçekleştirmiştir. Tay, bu çalışmada 2005 yılı sosyal bilgiler dersi öğretim programı ile 2017 yılı sosyal bilgiler dersi taslak öğretim programını karşılaştırmıştır. Araştırmanın bazı sonuçları ise şöyledir: 2005 yılı öğretim programında vizyon ifadesi bulunurken, 2017 yılı taslak öğretim programında vizyona karşılayacak temel bir felsefesinin yer aldığı, 2005 yılı programının tematik anlayışa, 2017 yılı programının ünite anlayışını taşıdığı, iki programda da hedeflerin olduğu, kazanımların 174’ten 136’ya düştüğü, 2005 yılı programında 9 öğrenme alanının olduğu, 2017 yılı programının ise 7 öğrenme alanı etrafında toplandığı bazıların ise isimlerinin değiştirildiğini tespit etmiştir. Taslak programda ilk defa tartışma kültürü, dijital vatandaşlık, disiplinler arası bakış ve meslek seçimi kavramlarına rastlamıştır. Ara disiplinler kavramı 2005 yılında 8 tane iken 2017 yılında ise ara disiplin kavramına rastlanmamaktadır.

2005 yılında hazırlanan programda “Atatürkçülükle İlgili Konular ve Açıklamalar” başlığı bulunurken, 2017 yılı programında ise Atatürkçülük adı altında bir alan ayrılmamış fakat Atatürk/Atatürkçülükle alakalı 6. ve 7. sınıfta ikişer kazanım bulunmaktadır. 2017 yılı programında Atatürkçülük ile ilgili konu ya da kazanımların kapsamının daraltılması Tay açısından programın genel amaçlarıyla tutarlı olmadığı ve de tartışma yaratacak bir ayrıntı olabileceği şeklinde değerlendirilmiştir (Tay, 2017: 476).

Yenilenen Sosyal Bilgiler dersi öğretim programına ilişkin yapılan bir başka çalışma da Selvi' nin 2018 yılında yayınladığı "Sosyal Bilgiler Dersi 2005 ve 2018 Öğretim Programlarının Karşılaştırılması" adını taşıyan yüksek lisans tez çalışmasıdır. Bayram Tay'ın yaptığı çalışmadan fark eden tarafı ise Tay 2005 yılında uygulamaya konan Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı ile 2017 yılında yayınlanan taslak programı mukayese etmiştir. Ancak taslak programda yapılan ufak değişikliklerle 2018 yılında uygulamaya konan program arasında kayıta değer bir farklılık olmadığını Selvi'nin çalışmasında da görmekteyiz. 2005 yılında yayınlanan programda vizyon ve temel felsefe kavramlarına değinilmişken 2018 yılı öğretim programında buna rastlanmadığı belirtilmiştir. Her iki programda öğrenciyi merkeze alan ve yaparak-yaşayarak öğrenme odaklı olan yapılandırmacılık anlayışı etrafında şekillenmiştir. Yine her ikisinde de hedeflerin olduğu, 2005 yılında 175, 2018 programında 131 kazanımın olduğu, 2005 yılı programında 8 öğrenme alanı varken, 2018 programında ise 7 öğrenme alanı bulunup bazılarının adlarının değiştiği belirtilmiştir.

2018 yılı öğretim programında bulunan becerilerin bazıları yenilenmiş diğer kısmı ise 2005 programında bulunan beceriler aynen kullanılmıştır. Değerlerin ise 2018 programında azaldığı belirtilmiştir. Selvi yaptığı bu analizinde 2005 ve 2018 programının birbirinden aslında çokta farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır (Selvi, 2018:9).

III. BÖLÜM

3. YÖNTEM

Çalışmamızın literatür incelemesinden sonra da bu kısımda araştırma yapılırken hangi modelin kullanıldığı, çalışma gurubumuzun ne olduğu, veriler ve bu verilerin nasıl elde edildiği, hangi ölçme araçlarının kullanıldığı, verilerin nasıl analiz edildiği ve hangi açılardan yorumlandığı hakkında bilgi verilecektir.

3.1. Araştırma Modeli

Yapılmış olan bir program ne kadar iyi hazırlanmış olsa da sahada kullanılmayınca ne kadar işlevsel olup olmadığı, beklentileri karşılayıp karşılamadığı belirlenemez. Aksaklıkların tespit edilip giderilebilmesi için eğitim uzmanlarının, branş öğretmenlerin, velilerin, okul idarecilerinin görüşlerinin alınması gerekmektedir. Bu şekilde yapılan çalışmalar da betimsel araştırma (tarama, survey) yönteminin alanına girer. Tarama modeli alınan örneklem üzerinde deneklerin görüşleri doğrultusunda veri elde edilen bir modeldir. Tarama yöntemleri ile yapılan araştırmalar; meydana gelen olayların, durumların ve çeşitli alanlarda betimleme yapma işidir. Bunun için belirli bir zaman kesitinde çok fazla sayıda obje ve deneğin üzerinde inceleme yapmayı gerektirir.

Tarama yöntemlerinin özellikleri için şunlar söylenebilir; araştırmacı olgulara müdahale etmez, ortama yeni bir değişken sokulmaz, olgu ne ise nasıl işliyorsa öylece incelenir, var olan olduğu gibi açıklanmaya çalışılır durumun adeta fotoğrafı çekilir (Sönmez ve Alacapınar, 2014: 48). Bu yöntem kullanılırken de daha çok anket ve görüşme yöntemi kullanılmaktadır.

İlköğretim okullarında, 2018 yılında uygulamaya konulan yeni 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programını öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu araştırmanın gerçekleştirilmesinde betimleme (tarama, survey) modelinden yararlanılmıştır. Bu model çerçevesinde, araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler branş öğretmenlerinin düşünceleri üzerinde betimleme yapılmıştır. Ayrıca var olan durumun

öğretmenlerin cinsiyetine, mesleki kıdemlerine, eğitim düzeyine ve mezun oldukları okula vb. göre incelenmiştir. Araştırma için Erköse' nin yüksek lisans tezindeki anket kullanılmıştır. Çalışma için "Türkiye Sosyal Bilgiler Zümresi" aracılığıyla anket uygulanmış ve böylece veriler toplanmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu Türkiye'de Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim okullarının 5. sınıflarında Sosyal Bilgiler öğretmeni olarak görev yapan branş öğretmenleri oluşturmaktadır.

Bu araştırmada Rassal (rastgele) yöntemi kullanılmıştır. Bu sayede maliyeti düşük, en hızlı, en basit, en kolay ve en güvenilir bir yöntemle veriler toplanmıştır. Verilerin toplanması için Türkiye Sosyal Bilgiler Zümresi' nin Facebook' taki 21,761 üyelik sayfasına anket formu etkileşimli olarak gönderilmiştir. Öğretmenlerin ankete katılımın sağlanması için uygulama sonrasında çekilişle 10 kişiye kitap hediye edileceği söylendi. Çalışmaya 215 öğretmen katılım sağladı ve çekiliş sonucunda 10 öğretmen arkadaşımızın adreslerine kitapları gönderildi. Ankete katılan öğretmenlerden etkileşimli olarak dönüt alınmasından sonra edilen veriler üzerinde çalışılarak istatistiksel olarak sonuçlar ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu çalışmalara "Bulgular ve Yorumlar" kısmında yer verilmiştir.

3.3. Verilerin Toplanması

Erköse' nin Haziran 2005' te "Yenilenen 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Sakarya İli Örneği)" adlı yüksek lisans tezi çalışmasında hazırlamış ve geçerliliği güvenilirliği teyit edilmiş olan anket formu bu çalışmada kullanılmıştır.

3.4. Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanması için anket formu kullanılmıştır. Bilgi elde etme aracı amacıyla kullanılan anket formu iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci bölüm, kişisel ve mesleki bilgilerle ait sorular, ikinci bölüm ise öğretmenlerin yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programına ilişkin görüşlerini almaya yönelik sorulardan oluşmaktadır. Anketin ikinci

bölümünde, öğretmenlerin programla ilgili görüşlerini almaya yönelik geliştirilen Likert tipi beş ölçekli soru çeşitleri yer almıştır.

3.4.1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Kişisel ve Mesleki Çalışmalarına İlişkin Bilgi Formu

Dokuz sorunun yer aldığı birinci bölümde, öğretmenlerin kişisel ve mesleki çalışmalarına ilişkin bilgiler mevcuttur. Öğretmenlerin, kişisel ve mesleki çalışmalarına ilişkin bilgiler kısmında araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyet değişkenine ait iki seçeneqli, yaş değişkenine ait üç seçenek, mezun oldukları okul değişkenine ait üç seçenek, meslekteki hizmet süresi değişkenine ait üç seçenek, eğitim düzeyi değişkenine ait ise üç seçenektan oluşan sorular bulunmaktadır.

Çalışmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görev yaptıkları okulların sahip olduğu eğitim ortamına ilişkin; eğitim amaçlı teknolojik materyal (projeksiyon, tepegöz vb. gibi) kullanımı, bilgisayar laboratuvarı kullanımı, kütüphane kullanımı ve internet kullanımı değişkenlerine ait “Evet” ve “Hayır” seçeneklerinin bulunduğu sorular yer almaktadır.

3.4.2. Yenilenen 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına İlişkin Bilgi Formu

Öğretmenlerin yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programına ilişkin görüşlerine ait bulguları kazanım, kapsam, eğitim durumları ve ölçme ve değerlendirme boyutları olmak üzere dört kategoride değerlendirilmiştir. Yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Değerlendirme Ölçeğinde yer alan 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 25 ve 28. sorular programın “Kazanım” boyutunu, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18 ve 19. Sorular programın “İçerik” boyutunu, 20, 21, 22, 23, 24, 26 ve 27. sorular programın “Öğrenme-Öğretme Süreci” boyutunu, 29, 30, 31 ve 32. sorular ise programın “Sınama Durumu” boyutunu içermektedir.

Tablo 4. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Ölçeğinin Alt Boyutlarına Göre Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayıları

Alt Boyutlar	Madde No	Güvenirlik Katsayısı
Kazanım	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,25,28	0,97
İçerik	12,13,14,15,16,17,18,19	0,97
Öğrenme-Öğretme Süreci	20,21,22,23,24,26,27	0,94
Sinama Durumu	29,30,31,	0,86

(Erköse, 2007: 59).

Bu anket için puanların güvenilirliği Cronbach Alpha güvenilirlik formülü verileri kullanılarak hesaplanmış ve 32 maddeden oluşan ölçeğin tüm olarak Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0,98 olduğu belirtilmiştir. Bu sonuca göre de güvenilir bir ölçek olduğu sonucuna ulaşılabilir. Ölçeğin bütün olarak güvenilirlik analizinin yanı sıra, ölçekte bulunan dört alt boyutun her birinin de güvenilirliği ayrı ayrı hesaplanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırma için kullanılan anket formlarının tümü toplandıktan sonra, kodlamaya geçilmeden önce, tek tek kontrol edilmiştir. Bu kontrol sırasında Sosyal Bilgiler branş öğretmenlerine uygulanan anketlerin tümünün (215) tam ve kurallara uygun olarak doldurulduğu tespit edilmiştir. Anket öğretmenlere etkileşimli ortamda gönderilip etkileşimli bir şekilde de sonuçlar toplanmıştır.

Elde edilen veriler SPSS 22.0 (Statistical Package for Social Sciencies) kullanılarak çözümlenmiş ve yorumlamalar getirilmiştir. Öğretmenlerden elde edilen mesleki ve kişisel bilgilerine ait veriler ışığında frekans ve yüzde gibi istatistiksel işlemler yapılmıştır. İki gruplu değişkenler (cinsiyet, görev yaptığı okulda eğitim amaçlı materyallerin kullanımı (projeksiyon, tepegöz vb.), bilgisayar laboratuvarı kullanımı, kütüphane ve internet kullanımı) açısından anlamlı farklılık bulunma durumunu ortaya koymak için ilişkisiz örneklem "t testi", üç veya daha fazla alt birimli bağımsız değişkenler (yaş, mezun olduğu okul, mesleki kıdem ve eğitim düzeyi) açısından anlamlı farklılık bulunma durumunu ortaya koymak için ise, "F testi" (Varyans Analizi) analizi uygulanmıştır. F testinde (Varyans Analizi), değişkenler arasındaki ilişkinin anlamlılığının ölçülmesinde ve verilerin analizinde $P < 0.05$ anlamlılık düzeyi benimsenmiştir. Aşağıdaki tabloda yer alan bilgiler ölçekte

bulunan cümlelerin karşısında yer alan seçenekler, ne kadar puan verileceği ve bu seçeneklere ilişkin puan aralıkları Tablo 5' teki gibidir.

Tablo 5. Ölçekte Bulunan Cümlelerin Karşısında Yer Alan Seçenekler, Puanları ve Bu Seçeneklere İlişkin Puan Aralıkları

Tamamen	5	4,21- 5,00
Çok	4	3,41- 4,20
Orta	3	2,61- 3,40
Az	2	1,81- 2,60
Hiç	1	1,00- 1,80

(Erköse, 2007: 61).

Araştırma ile ilgili veriler toplandıktan sonra bu veriler ışığında yorum yapılırken önce, bağımsız değişkenler ile bağımlı değişkenlerin arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına bakılmış, istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunamamışsa, durumun kısaca açıklaması yapılmıştır. Ancak bağımsız değişkenler ve bağımlı değişkenler arasında anlamlı bir ilişkinin bulunması durumunda, durumu gösteren tablolardan sonra daha ayrıntılı açıklamalar yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda değişkenler arasındaki ilişkinin anlamlılığının test edilmesinde ve verilerin analizinde $p < 0,05$ kuralı benimsenmiştir.

IV. BÖLÜM

4. BULGULAR

Bu kısımda yapmış olduğumuz araştırmanın hipotezleri doğrultusunda analizlerin detaylı sonuçlarının yapıldığı kısımdır. Araştırmanın amacı, yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının etkililiğini Sosyal Bilgiler branş öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirmektir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretim programına yönelik görüşlerini belirlemek için “*Yenilenen 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Değerlendirme Ölçeği*” kullanılmıştır. Sosyal Bilgiler branş öğretmenlerinin yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı ile ilgili genel olarak olumlu bir görüşe sahip olup olmadıklarına yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Araştırmanın temel amacına uygun olarak, ankette yer alan bölümler ve bu bölümlerdeki araştırmaya ait alt problemler doğrultusunda sorular sorulmuştur. Ele alınan problemin çözümü için, araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler branş öğretmenlerinin vermiş oldukları cevaplara göre tablolar hazırlanıp, ardından her tabloyla ilgili sağlanan verilerin çözümlenmesi sonucunda ortaya çıkan bulgulara ilişkin yorumlar yapılmıştır.

Yine, araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler branş öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumu boyutları ile ilgili görüşleri arasında, cinsiyet, görev yaptığı yer, görev yaptığı okulda eğitim amaçlı materyaller (projeksiyon, tepegöz vb.), bilgisayar laboratuvarı, kütüphane ve internet kullanımı değişkenleri açısından farklılıklarını belirlemek amacıyla “t testi” kullanılmıştır. Son olarak, Sosyal Bilgiler branş öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumu boyutları ile ilgili görüşleri arasında yaş, mezun olduğu okul, mesleki kıdem ve eğitim düzeyi değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek için ise “F testi” (Varyans Analizi) kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular temel olarak 10 grup altında sınıflandırılmıştır.

Bunlar:

- Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Programın Geneline İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular
- Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşlerinin Cinsiyet Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren T Testi Bulguları
- Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşlerinin Eğitim Amaçlı Materyallerin (Projeksiyon, Tepegöz vb.) Kullanımı Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren T Testi Bulguları
- Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşlerinin Eğitim Amaçlı Bilgisayar Laboratuvarı Kullanımı Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren T Testi Bulguları
- Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşlerinin Eğitim Amaçlı Kütüphane Kullanımı Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren T Testi Bulguları
- Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşlerinin Eğitim Amaçlı İnternet Kullanımı Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren T Testi Bulguları
- Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşleri Arasında Yaş Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren F Testi Bulguları
- Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşleri Arasında Mezun Olduğu Okul Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren F Testi Bulguları
- Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşleri Arasında Mesleki Kıdem Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren F Testi Bulguları
- Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşleri Arasında Eğitim Düzeyi Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren F Testi Bulguları

Yapmış olduğumuz bu çalışmayı 2007 yılında Erköse' nin "Yenilenen 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Sakarya İli Örneği)" adlı yapmış olduğu çalışmasıyla bazı noktalar açısından karşılaştırarak açıklanacaktır.

4.1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Programın Geneline İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular

Bu araştırma sorusunda araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yeni 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programına ilişkin genel görüşlerini belirlemek amacıyla ortalamalar ve standart sapmalar hesaplanmış ve Tablo 6' da gösterilmiştir.

Tablo 6. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Programın Geneline İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular

Değişken	N	En az	En çok	$\bar{x}$	Ss
Kazanım	215	1,69	5	3,49	0,54
İçerik	215	1,5	5	3,51	0,60
Öğrenme- Öğretme Süreci	215	1,71	5	3,60	0,56
Sınama Durumu	215	1,25	5	3,49	0,62

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler branş öğretmenlerinin yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programına ilişkin görüşlerinin genel olarak "orta" denilebilecek düzeyde bir olumluluğa sahip olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bu durumun ölçeğin dört alt boyutu olan kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumu açısından çok fazla farklılaşmadığı, tabloya bakıldığında en düşük ortalamaların kazanım ve sınav durumu, en yüksek ortalamaların ise öğrenme-öğretme süreci alt boyutunda olduğu görülmüştür. Dört alt boyutunda birbirinden çokta anlamlı fark olacak şekilde dağılmadığı açıktır. Yenilenen 5. sınıf programının öğretmenlerin geneli açısından olumlu görüşe sahip oldukları söylenebilir.

4. 2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşlerinin Cinsiyet Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren T Testi Bulguları

Çalışmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, *içerik*, *öğrenme-öğretme süreci* ve *sınama*

durumları ile ilgili görüşlerinin cinsiyet değişkeni açısından farklılıklarının incelenmesinde İki Ortalama Arasındaki Farkın Anlamlılık Testi olan “t testi” tekniği kullanılmıştır. Bu çalışmada öğretmenlerin cinsiyet değişkeni açısından farklılıkları kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınama durumları alt boyutları ile incelenmiş ve Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşlerinin Cinsiyet Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren T Testi Bulguları

Değişken	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	Ss	t	df	P																																
Kazanım	Kadın	117	3,45	0,53	-1,07	212	0,28																																
	Erkek	97	3,53	0,56				İçerik	Kadın	117	3,48	0,57	-0,87	212	0,38	Erkek	97	3,55	0,64	Öğrenme- Öğretme Süreci	Kadın	117	3,58	0,59	-0,64	212	0,52	Erkek	97	3,63	0,53	Sınama Durumu	Kadın	117	3,54	0,62	1,29	212	0,19
İçerik	Kadın	117	3,48	0,57	-0,87	212	0,38																																
	Erkek	97	3,55	0,64				Öğrenme- Öğretme Süreci	Kadın	117	3,58	0,59	-0,64	212	0,52	Erkek	97	3,63	0,53	Sınama Durumu	Kadın	117	3,54	0,62	1,29	212	0,19	Erkek	97	3,43	0,61								
Öğrenme- Öğretme Süreci	Kadın	117	3,58	0,59	-0,64	212	0,52																																
	Erkek	97	3,63	0,53				Sınama Durumu	Kadın	117	3,54	0,62	1,29	212	0,19	Erkek	97	3,43	0,61																				
Sınama Durumu	Kadın	117	3,54	0,62	1,29	212	0,19																																
	Erkek	97	3,43	0,61																																			

Tablo 7’ ye bakıldığında cinsiyet değişkenine göre kadın ve erkek öğretmenlerin kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınama durumlarına ait N sayıları, ortalamaları ve standart sapmaları görülmektedir. Tabloya bakıldığında, kadın ve erkek öğretmenlerin cinsiyete göre Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı ölçeğinin tüm alt boyutları açısından anlamlı bir farklılık sergilemedikleri görülmektedir. Bu bulgulara göre programın kazanım boyutuna ilişkin kadın öğretmenler ($\bar{x}$: 3,45) erkek öğretmenler ($\bar{x}$: 3,53) “orta”, içerik boyutuna ilişkin kadın öğretmenler ($\bar{x}$: 3,48) erkek öğretmenler ($\bar{x}$: 3,55) “orta”, öğrenme-öğretme durumu boyutuna ilişkin kadın öğretmenler ($\bar{x}$: 3,58) erkek öğretmenler ($\bar{x}$: 3,63) “orta” sınama durumu boyutuna ilişkin kadın öğretmenler ($\bar{x}$: 3,54) erkek öğretmenler ($\bar{x}$: 3,43) “orta” düzeyde görüş bildirdikleri gözlenmiştir.

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınama durumları ile ilgili görüşlerinde cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p>0,05$).

4. 3. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşlerinin Eğitim Amaçlı Materyallerin (Projeksiyon, Tepegöz vb.) Kullanımı Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren T Testi Bulguları

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumu ile ilgili görüşlerinin görev yaptığı okulda eğitim amaçlı materyallerin (projeksiyon, tepegöz vb.) kullanımı değişkeni açısından farklılıklarının incelenmesinde İki Ortalama Arasındaki Farkın Anlamlılık Testi olan “t testi” tekniği kullanılmıştır. Bu çalışmada öğretmenlerin görev yaptığı okulda eğitim amaçlı materyallerin (projeksiyon, tepegöz vb.) kullanımı değişkeni açısından farklılıkları kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumu alt boyutları ile incelenmiş ve Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşlerinin Eğitim Amaçlı Materyallerin (Projeksiyon, Tepegöz vb.) Kullanımı Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren T Testi Bulguları

Değişken	Eğitim Amaçlı Materyal Kullanımı	N	$\bar{x}$	Ss	t	Df	P																																
Kazanım	Evet	203	3,50	0,54	0,86	213	0,38																																
	Hayır	12	3,35	0,64				İçerik	Evet	203	3,52	0,59	0,69	213	0,48	Hayır	12	3,39	0,68	Öğrenme- Öğretme Süreci	Evet	203	3,60	0,56	0,20	213	0,84	Hayır	12	3,57	0,64	Sınav Durumu	Evet	203	3,51	0,60	2,25	213	0,02
İçerik	Evet	203	3,52	0,59	0,69	213	0,48																																
	Hayır	12	3,39	0,68				Öğrenme- Öğretme Süreci	Evet	203	3,60	0,56	0,20	213	0,84	Hayır	12	3,57	0,64	Sınav Durumu	Evet	203	3,51	0,60	2,25	213	0,02	Hayır	12	3,10	0,80								
Öğrenme- Öğretme Süreci	Evet	203	3,60	0,56	0,20	213	0,84																																
	Hayır	12	3,57	0,64				Sınav Durumu	Evet	203	3,51	0,60	2,25	213	0,02	Hayır	12	3,10	0,80																				
Sınav Durumu	Evet	203	3,51	0,60	2,25	213	0,02																																
	Hayır	12	3,10	0,80																																			

Tablo 8’ de öğretmenlerin görev yaptığı okulda eğitim amaçlı materyallerin (projeksiyon, tepegöz vb.) kullanımı değişkenine göre kazanım, içerik, öğrenme-öğretme

süreci ve sınav durumu puanlarına ait N sayıları, ortalamaları ve standart sapmaları görülmektedir. Tabloya bakıldığında, öğretmenlerin görev yaptığı okulda eğitim amaçlı materyallerin (projeksiyon, tepegöz vb.) kullanımı değişkenine ilişkin, Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı ölçeğinin tüm alt boyutları açısından anlamlı bir farklılık sergilemedikleri görülmektedir. Bu bulgulara göre programın kazanım boyutuna ilişkin materyal kullanımı değişkenine evet cevabını veren öğretmenler ($\bar{x}$: 3,50) hayır cevabını veren öğretmenler ($\bar{x}$: 3,35) “orta”, içerik boyutuna ilişkin materyal kullanımı değişkenine evet cevabını veren öğretmenler ($\bar{x}$: 3,52) hayır cevabını veren öğretmenler ($\bar{x}$: 3,39) “orta”, öğrenme-öğretme süreci boyutuna ilişkin materyal kullanımı değişkenine evet cevabını veren öğretmenler ($\bar{x}$: 3,60) hayır cevabını veren öğretmenler ($\bar{x}$: 3,57) “orta”, sınav durumları boyutuna ilişkin materyal kullanımı değişkenine evet cevabını veren öğretmenler ($\bar{x}$: 3,51) hayır cevabını veren öğretmenler ($\bar{x}$: 3,10) “orta” düzeyde görüş belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumları boyutları ile ilgili görüşleri arasında görev yaptığı okulda eğitim amaçlı materyallerin (projeksiyon, tepegöz vb.) kullanımı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. ($p>0,05$)

4. 4. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşlerinin Eğitim Amaçlı Bilgisayar Laboratuvarı Kullanımı Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren T Testi Bulguları

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci, sınav durumları ile ilgili görüşlerinin görev yaptığı okulda eğitim amaçlı bilgisayar laboratuvarı kullanımı değişkeni açısından farklılıklarının incelenmesinde İki Ortalama Arasındaki Farkın Anlamlılık Testi olan “t testi” tekniği kullanılmıştır. Bu çalışmada öğretmenlerin görev yaptığı okulda eğitim amaçlı bilgisayar laboratuvarı kullanımı değişkeni açısından farklılıkları kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumları açısından incelenmiş ve Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşlerinin Eğitim Amaçlı Bilgisayar Laboratuvarı Kullanımı Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren T Testi Bulguları

Değişken	Eğitim Amaçlı	N	$\bar{x}$	Ss	t	df	p
	Bilgisayar Laboratuvarı Kullanımı						
Kazanım	Evet	66	3,49	0,51	-0,02	213	0,97
	Hayır	149	3,49	0,56			
İçerik	Evet	66	3,47	0,57	-0,55	213	0,58
	Hayır	149	3,52	0,61			
Öğrenme- Öğretme Süreci	Evet	66	3,64	0,51	0,67	213	0,49
	Hayır	149	3,58	0,59			
Sınama Durumu	Evet	66	3,54	0,50	0,72	213	0,47
	Hayır	149	3,47	0,67			

Tablo 9' da öğretmenlerin görev yaptığı okulda eğitim amaçlı bilgisayar laboratuvarı kullanımı değişkenine göre kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumu puanlarına ait N sayıları, ortalamaları ve standart sapmaları görülmektedir. Tabloya bakıldığında, görev yaptığı okulda eğitim amaçlı bilgisayar laboratuvarı kullanımı değişkenine ilişkin, öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı ölçeğinin tüm alt boyutları açısından anlamlı bir farklılık sergilemedikleri görülmektedir. Bu bulgulara göre, programın kazanım boyutuna ilişkin bilgisayar laboratuvarı kullanımı değişkenine evet cevabını veren öğretmenler ($\bar{x}$: 3,49) hayır cevabını veren öğretmenler ($\bar{x}$: 3,49) "orta", içerik boyutuna ilişkin bilgisayar laboratuvarı kullanımı değişkenine evet cevabını veren öğretmenler ($\bar{x}$: 3,47) hayır cevabını veren öğretmenler ($\bar{x}$: 3,52) "orta", öğrenme-öğretme süreci boyutuna ilişkin bilgisayar laboratuvarı kullanımı değişkenine evet cevabını veren öğretmenler ($\bar{x}$: 3,64) hayır cevabını veren öğretmenler ($\bar{x}$: 3,58) "orta", sınav durumu boyutuna ilişkin bilgisayar laboratuvarı kullanımı değişkenine evet cevabını veren öğretmenler ($\bar{x}$: 3,54) hayır cevabını veren öğretmenler ($\bar{x}$: 3,47) "orta" düzeyde görüş bildirmişlerdir.

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumları ile ilgili görüşleri arasında görev yaptığı okulda eğitim amaçlı bilgisayar

laboratuvarı kullanımı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. ($p>0,05$)

4. 5. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşlerinin Eğitim Amaçlı Kütüphane Kullanımı Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren T Testi Bulguları

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumları ile ilgili görüşlerinin görev yaptığı okulda eğitim amaçlı kütüphane kullanımı değişkeni açısından farklılıklarının incelenmesinde İki Ortalama Arasındaki Farkın Anlamlılık Testi olan “t testi” tekniği kullanılmıştır. Bu çalışmada öğretmenlerin görev yaptığı okulda eğitim amaçlı kütüphane kullanımı değişkeni açısından farklılıkları kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumu alt boyutları ile incelenmiş ve Tablo 10’ da gösterilmiştir.

Tablo 10. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşlerinin Eğitim Amaçlı Kütüphane Kullanımı Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren T Testi Bulguları

Değişken	Eğitim Amaçlı Kütüphane	N	$\bar{x}$	Ss	t	df	p																																
Kazanım	Evet	133	3,57	0,49	2,89	213	0,004																																
	Hayır	82	3,35	0,60				İçerik	Evet	133	3,58	0,54	2,34	213	0,020	Hayır	82	3,39	0,67	Öğrenme- Öğretme Süreci	Evet	133	3,66	0,54	2,14	213	0,033	Hayır	82	3,49	0,59	Sınav Durumları	Evet	133	3,58	0,57	2,64	213	0,009
İçerik	Evet	133	3,58	0,54	2,34	213	0,020																																
	Hayır	82	3,39	0,67				Öğrenme- Öğretme Süreci	Evet	133	3,66	0,54	2,14	213	0,033	Hayır	82	3,49	0,59	Sınav Durumları	Evet	133	3,58	0,57	2,64	213	0,009	Hayır	82	3,35	0,67								
Öğrenme- Öğretme Süreci	Evet	133	3,66	0,54	2,14	213	0,033																																
	Hayır	82	3,49	0,59				Sınav Durumları	Evet	133	3,58	0,57	2,64	213	0,009	Hayır	82	3,35	0,67																				
Sınav Durumları	Evet	133	3,58	0,57	2,64	213	0,009																																
	Hayır	82	3,35	0,67																																			

Tablo 9' da görev yaptığı okulda eğitim amaçlı kütüphane kullanımı değişkenine göre öğretmenlerin kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınama durumu puanlarına ait N sayıları, ortalamaları ve standart sapmaları görülmektedir. Bu bulgulara göre, programın kazanım boyutuna ilişkin kütüphane kullanımı değişkenine evet cevabını veren öğretmenler ($\bar{x}$: 3,57) hayır cevabını veren öğretmenler ($\bar{x}$: 3,35) “orta”, içerik boyutuna ilişkin kütüphane kullanımı değişkenine evet cevabını veren öğretmenler ($\bar{x}$: 3,58) hayır cevabını veren öğretmenler ($\bar{x}$: 3,39) “orta”, öğrenme-öğretme süreci boyutuna ilişkin kütüphane kullanımı değişkenine evet cevabını veren öğretmenler ($\bar{x}$: 3,66) hayır cevabını veren öğretmenler ($\bar{x}$: 3,49) “orta”, sınama durumları boyutuna ilişkin kütüphane kullanımı değişkenine evet cevabını veren öğretmenler ($\bar{x}$: 3,58) hayır cevabını veren öğretmenler ($\bar{x}$: 3,35) “orta” düzeyde düşüncelerini bildirmişlerdir.

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınama durumları ile ilgili görüşleri arasında görev yaptığı okulda eğitim amaçlı kütüphane kullanımı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p < 0,05$). Bu da kütüphaneyi eğitim amaçlı derslerinde kullandıkları anlamına gelir ki bu da öğrencilerin araştırmaya sevk edilip, kütüphanenin de Sosyal Bilgiler eğitiminde işlevsel olarak kullanıldığı bilgisini bize verir. Ancak kütüphanelerimizin kapasitesinin artırılması, kilitlenen kapıların açılması ve öğrencilerde bilinç uyandırılması çok daha yararlı olacaktır.

4. 6. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşlerinin Eğitim Amaçlı İnternet Kullanımı Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren T Testi Bulguları

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınama durumları ile ilgili görüşlerinin görev yaptığı okulda eğitim amaçlı internet kullanımı değişkeni açısından farklılıklarının incelenmesinde İki Ortalama Arasındaki Farkın Anlamlılık Testi olan “t testi” tekniği kullanılmıştır. Bu çalışmada öğretmenlerin görev yaptığı okulda eğitim amaçlı internet kullanımı değişkeni açısından farklılıkları kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınama durumu alt boyutları ile incelenmiş ve Tablo 11' de gösterilmiştir.

Tablo 11. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşlerinin Eğitim Amaçlı İnternet Kullanımı Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren T Testi Bulguları

Değişken	Eğitim Amaçlı İnternet Kullanımı	N	$\bar{x}$	Ss	T	Df	P																																
Kazanım	Evet	192	3,50	0,55	0,87	213	0,38																																
	Hayır	23	3,39	0,51				İçerik	Evet	192	3,53	0,61	1,21	213	0,22	Hayır	23	3,36	0,49	Öğrenme-Öğretme Süreci	Evet	192	3,61	0,58	1,11	213	0,26	Hayır	23	3,47	0,44	Sınama Durumları	Evet	192	3,50	0,61	0,84	213	0,39
İçerik	Evet	192	3,53	0,61	1,21	213	0,22																																
	Hayır	23	3,36	0,49				Öğrenme-Öğretme Süreci	Evet	192	3,61	0,58	1,11	213	0,26	Hayır	23	3,47	0,44	Sınama Durumları	Evet	192	3,50	0,61	0,84	213	0,39	Hayır	23	3,39	0,72								
Öğrenme-Öğretme Süreci	Evet	192	3,61	0,58	1,11	213	0,26																																
	Hayır	23	3,47	0,44				Sınama Durumları	Evet	192	3,50	0,61	0,84	213	0,39	Hayır	23	3,39	0,72																				
Sınama Durumları	Evet	192	3,50	0,61	0,84	213	0,39																																
	Hayır	23	3,39	0,72																																			

Tablo 11’ de de görüleceği üzere görev yaptığı okulda eğitim amaçlı İnternet kullanımı değişkenine ilişkin, öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı ölçeğinin tüm alt boyutları açısından anlamlı bir farklılık sergilemedikleri görülmektedir. Bu bulgulara göre, programın kazanım boyutuna ilişkin İnternet kullanımı değişkenine evet cevabını veren öğretmenler ($\bar{x}$: 3,50) hayır cevabını veren öğretmenler ($\bar{x}$: 3,39) “orta”, içerik boyutuna ilişkin İnternet kullanımı değişkenine evet cevabını veren öğretmenler ($\bar{x}$: 3,53) hayır cevabını veren öğretmenler ($\bar{x}$: 3,36) “orta”, öğrenme-öğretme süreci boyutuna ilişkin internet kullanımı değişkenine evet cevabını veren öğretmenler ($\bar{x}$: 3,61) hayır cevabını veren öğretmenler ($\bar{x}$: 3,47) “orta”, sınav durumu boyutuna ilişkin internet kullanımı değişkenine evet cevabını veren öğretmenler ($\bar{x}$: 3,50) hayır cevabını veren öğretmenler ($\bar{x}$: 3,39) “orta” düzeyde görüş bildirmişlerdir.

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav

durumları ile ilgili görüşleri arasında görev yaptığı okulda eğitim amaçlı İnternet kullanımı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. ($p>0,05$)

4. 7. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşleri Arasında Yaş Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren F Testi Bulguları

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumları ile ilgili görüşleri arasında yaş değişkeni açısından farklılıklarının incelenmesinde “F testi” kullanılmıştır. Öğretmenlerin yaş değişkenine göre farklılıkları 25-35, 36-45 ve 46 yaş ve üzeri şeklinde kategori haline getirilmiştir. Bu çalışmada öğretmenlerin yaş değişkeni açısından farklılıkları kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumu alt boyutları ile incelenmiştir.

Analiz sonucunda Tablo 12’ de ilköğretim okullarında görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumları ile ilgili görüşlerinin yaş değişkeni açısından farklılıklarına ilişkin bulgular, Tablo 13’ te ise bu bulguların puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin “F testi” gösterilmektedir.

Tablo 12. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşleri Arasında Yaş Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren Bulguları

Değişken	Yaş	N	$\bar{x}$	Ss
Kazanım	25-35	133	3,50	0,52
	36-45	79	3,46	0,59
	46+...	2	3,57	0,81
Kapsam	25-35	133	3,49	0,57
	36-45	79	3,53	0,63
	46+...	2	3,93	1,32
Eğitim Durumu	25-35	133	3,63	0,55
	36-45	79	3,54	0,59
	46+...	2	3,50	0,70
Ölçme ve Değerlendirme	25-35	133	3,50	0,61
	36-45	79	3,46	0,64
	46+...	2	4,00	0,70

Tablo 12’ de öğretmenlerin yaş değişkenine göre kapsam, eğitim durumu ve ölçme ve değerlendirme puanlarına ait N sayıları, ortalamaları ve standart sapmaları verilmiştir. Yaş değişkenine ilişkin, öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı ölçeğinin tüm alt boyutlarına yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu bulgulara göre, programın kazanım boyutuna ilişkin 25-35 yaş arasındaki öğretmenler ($\bar{x}$: 3,50), 36-45 yaş arasındaki öğretmenler ($\bar{x}$: 3,46), 46 yaş ve üzerindeki öğretmenler ($\bar{x}$: 3,57) “orta”, içerik boyutuna ilişkin 25-35 yaş arasındaki öğretmenler ($\bar{x}$: 3,49), 36-45 yaş arasındaki öğretmenler ($\bar{x}$: 3,53), 46 yaş ve üzerindeki öğretmenler ($\bar{x}$: 3,93) “orta öğrenme-öğretme süreci” boyutuna ilişkin 25-35 arasındaki öğretmenler ($\bar{x}$: 3,63), 36-45 yaş arasındaki öğretmenler ($\bar{x}$: 3,54), 45 yaş üzerindeki öğretmenler ($\bar{x}$: 3,50) “orta”, sınav durumu boyutuna ilişkin 25-35 yaş arasındaki öğretmenler ($\bar{x}$: 3,50), 36-45 yaş arasındaki öğretmenler ($\bar{x}$: 3,46), 46 yaş ve üzerindeki öğretmenler ($\bar{x}$: 4,00) “orta” düzeyde görüş bildirmişlerdir.

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumu ile ilgili görüşleri arasında yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. ($p>0,05$)

Tablo 13. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşleri Arasında Yaş Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren F Testi Bulguları

Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Df	Kareler Ortalaması	F	P
	Gruplar	0,111	2	0,05		
	Arası					
Kazanım	Grup İçi	64,17	211	0,30	0,183	0,833
	Toplam	64,28	213			
Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Df	Kareler Ortalaması	F	P
	Gruplar	0,43	2	0,21		
	Arası					
İçerik	Grup İçi	77,42	211	0,36	0,591	0,555
	Toplam	77,85	213			

Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Df	Kareler Ortalaması	F	P
Öğrenme- Öğretme Süreci	Gruplar	0,39	2	0,19	0,609	0,545
	Arası Grup İçi	68,45	211	0,32		
	Toplam	68,84	213			
Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Df	Kareler Ortalaması	F	P
Sınama Durumu	Gruplar	0,57	2	0,28	0,729	0,484
	Arası Grup İçi	82,85	211	0,39		
	Toplam	83,43	213			

Tablo 12' de yaş değişkenine ilişkin öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı ölçeğinin tüm alt boyutları açısından anlamlı bir farklılık sergilemedikleri analiz neticesinde ortaya konmuştu. Tablo 13' te ise farklı yaş gruplarını temsil eden öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumu ile ilgili görüşlerinin ortalamaları arasındaki farkı tespit etmek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Tabloya bakıldığında, programın kazanım boyutuna ilişkin (p: 0,833), içerik boyutuna ilişkin (p: 0,555), öğrenme-öğretme süreci boyutuna ilişkin (p: 0,545), sınav durumu boyutuna ilişkin (p: 0,484) varyans değerlerinin bu şekilde dağıldığı görülmektedir.

Tablodaki bulgular yorumlandığında, araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumu ile ilgili görüşlerine yönelik puanlarının yaş değişkeni açısından karşılaştırılmasına ilişkin istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. (p>0,05)

4. 8. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşleri Arasında Mezun Olduğu Okul Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren F Testi Bulguları

Çalışmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav

durumları ile ilgili görüşleri arasında mezun olduğu okul değişkeni açısından farklılıklarının incelenmesinde “F testi” kullanılmıştır. Öğretmenlerin mezun olduğu okul değişkenine göre farklılıkları Eğitim Fakültesi, Fen-Edebiyat Fakültesi ve Eğitim Enstitüsü şeklinde üç kategoride ele alınmış. Bu çalışmada öğretmenlerin mezun olduğu okul değişkeni açısından farklılıkları kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınama durumu alt boyutları ile incelenmiştir.

Yapılan analiz sonucunda Tablo 14’ te araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınama durumları ile ilgili görüşlerinin mezun olduğu okul değişkeni açısından farklılıklarına ilişkin bulgular, Tablo 15’te ise bu bulguların puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin “F testi” gösterilmektedir.

Tablo 14. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşleri Arasında Mezun Olduğu Okul Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren Bulguları

Değişken	Mezun Olduğu Okul	N	$\bar{x}$	Ss
Kazanım	Eğitim Fakültesi	199	3,48	0,53
	Fen-edebiyat Fakültesi	15	3,66	0,68
	Eğitim Enstitüsü	1	2,92	0,54
İçerik	Eğitim Fakültesi	199	3,50	0,57
	Fen-edebiyat Fakültesi	15	3,61	0,90
	Eğitim Enstitüsü	1	3,12	0,60
Öğrenme- Öğretme Süreci	Eğitim Fakültesi	199	3,59	0,55
	Fen-edebiyat Fakültesi	15	3,78	0,68
	Eğitim Enstitüsü	1	3,28	0,56
Sınama Durumları	Eğitim Fakültesi	199	3,47	0,61
	Fen-edebiyat Fakültesi	15	3,73	0,75
	Eğitim Enstitüsü	1	3,75	0,62

Tablo 14'te öğretmenlerin mezun olduğu okul değişkenine göre kapsam, eğitim durumu ve ölçme ve değerlendirme puanlarına ait N sayıları, ortalamaları ve standart sapmaları görülmektedir. Mezun olduğu okul değişkenine ilişkin, öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı ölçeğinin tüm alt boyutlarına yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu bulgulara göre, programın kazanım boyutuna ilişkin Eğitim Fakültesi mezunu öğretmenler ($\bar{x}$: 3,48) Fen-Edebiyat Fakültesi mezunu öğretmenler ($\bar{x}$: 3,66) Eğitim Enstitüsü mezunu öğretmenler ($\bar{x}$: 2,92) "orta", içerik boyutuna ilişkin Eğitim Fakültesi mezunu öğretmenler ($\bar{x}$: 3,50) Fen-Edebiyat Fakültesi mezunu öğretmenler ($\bar{x}$: 3,61) Eğitim Enstitüsü mezunu öğretmenler ($\bar{x}$: 3,12) "orta", öğrenme-öğretme süreci boyutuna ilişkin Eğitim Fakültesi mezunu öğretmenler ($\bar{x}$: 3,59) Fen-Edebiyat Fakültesi mezunu öğretmenler ($\bar{x}$: 3,78) Eğitim Enstitüsü mezunu öğretmenler ($\bar{x}$: 3,28) "orta", sınav durumu boyutuna ilişkin Eğitim Fakültesi mezunu öğretmenler ($\bar{x}$: 3,47) Fen-Edebiyat Fakültesi mezunu öğretmenler ($\bar{x}$: 3,73) Eğitim Enstitüsü mezunu öğretmenler ($\bar{x}$: 3,75) "orta" düzeyde görüşlerinin bildirdikleri görülmekte.

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler branş öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumu ile ilgili görüşleri arasında mezun olduğu okul değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. ($p>0,05$)

Tablo 15. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşleri Arasında Mezun Olduğu Okul Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren F Testi Bulguları

Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Df	Kareler Ortalaması	F	P
Kazanım	Gruplar Arası	0,80	2	0,40	1,332	0,266
	Grup İçi	63,74	212	0,30		
	Toplam	64,54	214			
Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Df	Kareler Ortalaması	F	P
İçerik	Gruplar Arası	0,31	2	0,15	0,434	0,649
	Grup İçi	77,59	212	0,36		
	Toplam	77,91	214			

Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Df	Kareler Ortalaması	F	P
Öğrenme- Öğretme Süreci	Gruplar	0,60	2	0,30	0,933	0,395
	Grup İçi	68,40	212	0,32		
	Toplam	69,00	214			
Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Df	Kareler Ortalaması	F	P
Sınama Durumları	Gruplar	0,98	2	0,49	1,269	0,283
	Grup İçi	82,50	212	0,38		
	Toplam	83,49	214			

Tablo 14' te mezun olduğu okul değişkenine ilişkin, öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı ölçeğinin tüm alt boyutları açısından anlamlı bir farklılık sergilemedikleri tespit edilmişti. Tablo 15' te ise farklı mezun olunan okul gruplarına sahip öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumları ile ilgili görüşlerinin puan ortalamaları arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Tabloya bakıldığında, programın kazanım boyutuna ilişkin (p: 0,266), içerik boyutuna ilişkin (p:0,649), öğrenme-öğretme süreci boyutuna ilişkin (p: 0,395), sınav durumları boyutuna ilişkin (p: 0,283) varyans değerleri görülmektedir.

Tablodaki değerlere bakıldığında, araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumları ile ilgili görüşlerine yönelik puanlarının mezun olduğu okul değişkeni açısından karşılaştırılmasına ilişkin istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. (p>0,05)

4. 9. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşleri Arasında Mesleki Kıdem Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren F Testi Bulguları

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumları ile ilgili görüşleri arasında mesleki kıdem değişkeni açısından farklılıklarının incelenmesinde “F testi” kullanılmıştır. Öğretmenlerin mesleki kıdem değişkenine göre farklılıkları 1-10, 11-20 ve 21 yıl ve üzerinde şeklinde üç kategoride ele alınmıştır. Bu çalışmada öğretmenlerin mesleki kıdem değişkeni açısından farklılıkları kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumu alt boyutları ile incelenmiştir.

Yapılan analiz sonucunda Tablo 16’ da ilköğretim okullarında görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumları ile ilgili görüşlerinin mesleki kıdem değişkeni açısından farklılıklarına ilişkin bulgular, Tablo 17’ de ise bu bulguların puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin “F testi” gösterilmektedir.

Tablo 16. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşleri Arasında Mesleki Kıdem Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren Bulguları

Değişken	Mesleki kıdem	N	$\bar{x}$	Ss
Kazanım	1-10 yıl	131	3,50	0,51
	11-20 yıl	71	3,43	0,56
	21+....	13	3,65	0,75
İçerik	1-10 yıl	131	3,49	0,56
	11-20 yıl	71	3,50	0,62
	21+....	13	3,72	0,84
Öğrenme-Öğretme Süreci	1-10 yıl	131	3,61	0,55
	11-20 yıl	71	3,54	0,56
	21+....	13	3,84	0,66
Sınav Durumları	1-10 yıl	131	3,50	0,62
	11-20 yıl	71	3,46	0,60
	21+....	13	3,63	0,78

Tablo 16’ da öğretmenlerin mesleki kıdem okul değişkenine göre kapsam, eğitim durumu ve ölçme ve değerlendirme puanlarına ait N sayıları, ortalamaları ve standart

sapmaları görülmektedir. Mesleki kıdem değişkenine ilişkin, öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı ölçeğinin tüm alt boyutlarına yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu bulgulara göre, programın kazanım boyutuna ilişkin, meslekte 1-10 yıl arasında çalışan öğretmenler ($\bar{x}$: 3,50) 11-20 yıl arasında çalışan öğretmenler ($\bar{x}$: 3,43) 21 yıl ve üzerinde çalışan öğretmenler ($\bar{x}$: 3,65) “orta”, içerik boyutuna ilişkin meslekte 1-10 yıl arasında çalışan öğretmenler ($\bar{x}$: 3,49) “orta” 11-20 yıl arasında çalışan öğretmenler ($\bar{x}$: 3,50) “orta” 21 yıl ve üzerinde çalışan öğretmenler ($\bar{x}$: 3,72) “orta”, öğrenme-öğretme süreci boyutuna ilişkin meslekte 1-10 yıl arasında çalışan öğretmenler ($\bar{x}$: 3,61) 11-20 yıl arasında çalışan öğretmenler ($\bar{x}$: 3,54) 21 yıl ve üzerinde çalışan öğretmenler ($\bar{x}$: 3,84) “orta”, sınav durumları boyutuna ilişkin meslekte 1-10 yıl arasında çalışan öğretmenler ($\bar{x}$: 3,50) 11-20 yıl arasında çalışan öğretmenler ($\bar{x}$: 3,46) 21 yıl ve üzerinde çalışan öğretmenler ($\bar{x}$: 3,63) “orta” düzeyde görüş bildirmişlerdir.

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumları ile ilgili görüşleri arasında mesleki kıdem değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. ($p>0,05$)

Tablo 17. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşleri Arasında Mesleki Kıdem Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren F Testi Bulguları

Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Df	Kareler Ortalaması	F	P
	Gruplar Arası	0,57	2	0,28	0,952	0,388
Kazanım	Grup İçi	63,96	212	0,30		
	Toplam	64,54	214			
Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Df	Kareler Ortalaması	F	P
	Gruplar Arası	0,59	2	0,29	0,819	0,442
İçerik	Grup İçi	77,31	212	0,36		
	Toplam	77,91	214			
Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Df	Kareler Ortalaması	F	P

	Gruplar Arası	1,05	2	0,52	1,641	0,196
Öğrenme- Öğretme Süreci	Grup İçi	67,95	212	0,32		
	Toplam	69,00	214			
Değişken	Varyansın	Kareler	Df	Kareler	F	P
	Kaynağı	Toplamı		Ortalaması		
	Gruplar arası	0,33	2	0,16	0,430	0,651
Sınama Durumları	Grup İçi	83,15	212	0,39		
	Toplam	83,49	214			

Tablo 16' da mesleki kıdem değişkenine ilişkin, öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı ölçeğinin tüm alt boyutları açısından anlamlı bir farklılık sergilemedikleri görülmektedir. Tablo 17' de ise farklı mesleki kıdem gruplarına sahip öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumları ile ilgili görüşlerinin puan ortalamaları arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Tabloya bakıldığında, programın kazanım boyutuna ilişkin ($p:0,388$), içerik boyutuna ilişkin ($p:0,442$), öğrenme-öğretme süreci boyutuna ilişkin ($p:0,196$), sınav durumları boyutuna ilişkin ($p:0,651$) varyans değerleri görülmektedir.

Tablodaki değerler yorumlandığında, araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumları ile ilgili görüşlerine yönelik puanlarının mesleki kıdem değişkeni açısından karşılaştırılmasına ilişkin istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

4. 10. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşleri Arasında Eğitim Düzeyi Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren F Testi Bulguları

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumları ile ilgili görüşleri arasında eğitim düzeyi değişkeni açısından farklılıklarının incelenmesinde "F testi" kullanılmıştır. Öğretmenlerin eğitim düzeyi değişkenine göre

farklılıkları Ön-lisans, Lisans ve Lisansüstü şeklinde üç kategoride ele alınmıştır. Bu çalışmada öğretmenlerin eğitim düzeyi değişkeni açısından farklılıkları kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınama durumu alt boyutları ile incelenmiştir.

Yapılan analiz sonucunda Tablo 18' de araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınama durumları ile ilgili görüşlerinin mezun olduğu okul değişkeni açısından farklılıklarına ilişkin bulgular, Tablo 19' da ise bu bulguların puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin "F testi" gösterilmektedir.

Tablo 18. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşleri Arasında Eğitim Düzeyi Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren F Testi Bulguları

Değişken	Eğitim Düzeyi	N	$\bar{x}$	Ss
Kazanım	Lisans	197	3,50	0,54
	Lisans Üstü	16	3,35	0,66
	Doktora	2	3,65	0,16
İçerik	Lisans	197	3,52	0,59
	Lisans Üstü	16	3,25	0,66
	Doktora	2	4,12	0,53
Öğrenme-Öğretme Süreci	Lisans	197	3,62	0,56
	Lisans Üstü	16	3,34	0,55
	Doktora	2	3,57	0,40
Sınama Durumları	Lisans	197	3,50	0,60
	Lisans Üstü	16	3,46	0,83
	Doktora	2	2,87	0,17

Tablo 17' de öğretmenlerin eğitim düzeyi değişkenine göre kapsam, eğitim durumu ve ölçme ve değerlendirme puanlarına ait N sayıları, ortalamaları ve standart sapmaları görülmektedir. Eğitim düzeyi değişkenine ilişkin, öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretim

programı ölçeğinin tüm alt boyutlarına yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu bulgulara göre, programın kazanım boyutuna ilişkin, ön lisans mezunu öğretmenler ($\bar{x}$: 3,50) lisans mezunu öğretmenler ($\bar{x}$: 3,35) lisansüstü mezunu öğretmenler ($\bar{x}$: 3,65) “orta”, içerik boyutuna ilişkin ön lisans mezunu öğretmenler ($\bar{x}$: 3,52) lisans mezunu öğretmenler ($\bar{x}$: 3,25) “orta” lisansüstü mezunu öğretmenler ($\bar{x}$: 4,12) “yüksek”, öğrenme-öğretme süreci boyutuna ilişkin ön lisans mezunu öğretmenler ($\bar{x}$: 3,62) lisans mezunu öğretmenler ($\bar{x}$: 3,34) lisansüstü mezunu öğretmenler ($\bar{x}$: 3,57) “orta”, sınama durumları boyutuna ilişkin ön-lisans mezunu öğretmenler ($\bar{x}$: 3,50) “orta”, lisans mezunu öğretmenler ($\bar{x}$: 3,46) “orta”, lisansüstü mezunu öğretmenler ($\bar{x}$: 2,87) “orta” düzeyde görüş bildirmişlerdir.

İlköğretim okullarında görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınama durumları ile ilgili görüşleri arasında eğitim düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. ($p>0,05$)

Tablo 19. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilenen 5. Sınıf Öğretim Programının Dört Boyutu İle İlgili Görüşleri Arasında Eğitim Düzeyi Değişkeni Açısından Farklılıklarını Gösteren F Testi Bulguları

Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	t- Df	Kareler Ortalaması	F	P
	Gruplar Arası	0,39	2	0,19		
Kazanım	Grup İçi	64,15	212	0,30	0,646	0,525
	Toplam	64,54	214			
Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Df	Kareler Ortalaması	F	P
	Gruplar Arası	1,83	2	0,91		
İçerik	Grup İçi	76,08	212	0,35	2,556	0,080
	Toplam	77,91	214			
Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	P
	Gruplar Arası	1,13	2	0,56		
Öğrenme- Öğretme Süreci	Grup İçi	82,70	212	0,32	1,766	0,174
	Toplam	83,49	214			

Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	P
	Gruplar Arası	0,79	2	0,39		
Sınama Durumları	Grup İçi	82,70	212	0,39	1,019	0,363
	Toplam	83,49	214			

Tablo 19' da ise farklı eğitim düzeyi gruplarına sahip öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumu ile ilgili görüşlerinin puan ortalamaları arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Tabloya bakıldığında, programın kazanım boyutuna ilişkin ($p:0,525$), içerik boyutuna ilişkin ($p:0,080$), öğrenme-öğretme süreci boyutuna ilişkin ($p:0,174$), sınav durumu boyutuna ilişkin ($p:0,363$) varyans değerleri görülmektedir. Tablodaki değerler yorumlandığında, araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumu ile ilgili görüşlerine yönelik puanlarının eğitim düzeyi değişkeni açısından karşılaştırılmasına ilişkin istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. ($p>0,05$)

V. BÖLÜM

5. TARTIŞMA

Bu kısımda tespit ettiğimiz problemin akabinde alt problemlerin sonuçlarını, kullandığımız ölçme aracının yeterliliği, araştırma amacına ne kadar ulaştığımız, hipotezlerin doğrulanma durumu, araştırma problemi, yöntemi, her bir sonucun yorumu, çalışmanın sınırlılıkları kapsamlı olarak ele alınacaktır. Ancak benzer çalışmalarla karşılaştırılıp değerlendirme yapılması programla ilgili araştırmaların henüz yeni yeni yapılıyor olması ve program yeni işlerliğe sokulduğu için bu çalışma için karşılaştırma yapmayı güçleştirmektedir.

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler branş öğretmenlerinin yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programına ilişkin görüşlerinin genel olarak “orta” denilebilecek düzeyde bir olumluluğa sahip olduğu tespit edilmiştir.

Erköse'nin (2007) yılında yaptığı çalışmasında da öğretmenler açısından yeni programın memnun edici düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak burada dikkat çekmemiz gereken nokta öğretmenlerin yenilikleri olumlu karşıladığı fakat süreç içerisinde gerek sistemsel, idari, ders süreleri, öğretmen yeterlilikleri gerekse uygulayıcıların yeterince bilgi sahibi olamamaları programların istenildiği gibi uygulanmasını zorlaştırmakta durum böyle olunca da programdan beklenen performans alınamamaktadır (Erköse, 2007: 66).

Öğretim programlarından beklenti; öğrencilerin bilgiye ulaşma yöntemlerini öğrenmeleri, problem çözme ve karar verme becerilerini geliştirmelerine olanak sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmesi gerektiği şeklindedir. Bu doğrultuda dünyada yaşanan gelişmelere öğretim programlarının da kayıtsız kalması beklenemez. Yapılan program davranışçı yaklaşımdan ziyade öğrenciyi merkeze alan, onu sürece ve hayata etkin bir şekilde katan, bilginin değerini bilen, sorunları görüp doğru karar verme becerisi gelişmiş, bireysel farklılıkları görüp bu farklılıkları dikkate alan ve çevreyle etkileşime imkân sağlayan yeni bir anlayış hayata kazandırılmaya çalışılmaktadır (URL-3).

İlkokul öğrenim kademesini tamamlayan öğrencilerden beklenen kendi öz disiplinini ve ahlaki değerleri edinmiş, en temel düzeyde sözel, sayısal ve akıl yürütme becerileri kazanmış, sosyal becerileri gelişmiş ve bütün bunları etkin bir şekilde kullanabilen bireyler

olmaları için programların güncellenmesi, duyulan ihtiyaca göre tekrar gözden geçirilmesi gerekmektedir. Günün gereklerine kulaklarımızı tıkamak eğitim sisteminde var olan aksaklıkları telafi edilemez hale getirmeye ve onarılması da zor sorunlara sebep olur. Böyle düşünüldüğünde programların yenilenmesi eğitimciler açısından olumlu karşılanmaktadır.

Kadın ve erkek öğretmenlerin cinsiyete göre Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı ölçeğinin tüm alt boyutları açısından anlamlı bir farklılık sergilemedikleri görülmektedir. Erköse (2007) yaptığı çalışmasında da bizimle aynı sonuca ulaşmıştır. Bu da bize öğretmenlerin cinsiyet farklılığı yenilenen programın uygulanması açısından ayırt edici bir özellik olmadığını göstermekte.

Öğretmenlerin görev yaptığı okulda eğitim amaçlı materyallerin (projeksiyon, tepegöz vb.) kullanımı değişkenine ilişkin, Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı ölçeğinin tüm alt boyutları açısından anlamlı bir farklılık sergilemedikleri görülmektedir.

Erköse'de (2007) yapmış olduğu çalışmasında öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecinde materyalleri olabildiğince kullandıkları sonucuna ulaşmış. Öğretmenlerin okulların mevcut şartlar altında programda öngörülen etkinliklerin gerçekleştirilmesini sağlayacak fiziksel donanım ve kapasiteye sahip olmadıklarını vurgulamışlar. Öğretmenler görev yaptıkları okullarda kendilerine ait Sosyal Bilgiler sınıflarının bulunmadığını, bulunsa bile bu sınıfların Sosyal Bilgiler dersinin etkili bir şekilde öğretilmesi için çok yetersiz kaldıklarını ifade etmişler (Erköse, 2007: 77).

Materyal kullanımı öğretim sürecinde öğrencinin derse aktif katılımı sağlamakta böylece öğrenme yaşantıları daha kalıcı olmaktadır. Yenilenen program da yine öğrenci merkezli olarak hazırlanmış, programın kazanımları ile öğrenme-öğretme süreci birbirini tamamlar niteliktedir ancak öğretmenlerimizin materyal kullanımı açısından eksiklerini giderip, alışkanlıklarını da terk ederek programın daha işlevsel olmasını sağlayabilirler.

FATİH Projesi (Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi), öğrencilerin kaliteli eğitim imkânlarından istifade etmeleri, teknolojiyi etkin bir şekilde kullanabilmeleri, öğrenme-öğretme sürecinde daha fazla duyuyu harekete geçirip, eğitimde fırsat eşitliğini de sağlayacak şekilde derslerde teknolojinin etkin bir şekilde kullanmak amacıyla hayata geçirilmiş bir projedir.

Erişilebilirlik, verimlilik, fırsat eşitliği, ölçülebilirlik ve kalite açısından proje bütün boyutlarıyla eğitimde işlevsel olarak kullanılmak istenmiştir. Böylece fırsat eşitliği sağlanıp eğitimdeki kalitenin de artırılması amacı güdülmüştür.

Bu projeye, öğrencinin sırf sınavla, notla değerlendirildiği bir yöntemden;

- Sonuçlara göre eksik olan kısımları görüp,
- Analiz edip,

- Ders haricinde de var olan ilgilerini belirleyerek,
- Yeteneklerini fark edip,
- Kolay öğrenme yollarını bulup,
- Nelere ilgisinin ve eğiliminin olduğunu fark ederek, bu açıdan değerlendirildiği bir sisteme geçiş bu projenin amacıdır.

Bu amaçlara ulaşabilmek için de proje kapsamında bütün sınıflara etkileşimli bir tahta ve her öğrenciye bir tablet ulaştırılarak eğitimde teknolojiyi aktif bir şekilde kullanmak esas amaç olmuştur ve öğretmenlerimizin büyük bir kısmı da eğitimde teknolojiyi ders saatleri, bilgi birikimleri, ders içerikleri elverdiği ölçüde bu teknolojik imkânlardan yararlanmaktadır. Sosyal Bilgiler dersi için oldukça işlevsel bir proje olduğu da belirtilebilir (URL-5).

Öğretmenlerimizin görev yaptığı okulda eğitim amaçlı bilgisayar laboratuvarı kullanımı değişkenine ilişkin, öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı ölçeğinin tüm alt boyutları açısından anlamlı bir farklılık sergilemedikleri görülmektedir. Erköse (2007)' nin araştırmasında da bilgisayar laboratuvarı kullanımı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Ancak yaptığı görüşmelerde öğretmenlerin, eğitim amaçlı bilgisayar laboratuvarı kullanımıyla ilgili olarak görev yaptıkları okullarda bu olanaklara sahip olmadıklarını belirtmişler. Yetersiz imkânlar nedeniyle Sosyal Bilgiler dersinin öğretiminde eğitim amaçlı bilgisayar laboratuvarlarını kullanamadıklarını bazılarıysa laboratuvarın bulunmadığını belirtmişler (Erköse, 2007: 80).

FATİH projesi kapsamında bütün sınıflara etkileşimli tahta ve internet bağlantısı sağlanması bilgisayar laboratuvarı gereksinimini ortadan kaldırmıştır. Sosyal Bilgiler dersi için de aktif olarak kullanılır ise EBA gibi platformlar da kalıcı yaşantı sağlamak açısından yararlı olabilir.

Bütün okullarımızda ne yazık ki bilgisayar laboratuvarı bulunmamakta bulunsa dahi var olan laboratuvarlar için Bilişim Teknolojisi öğretmeni istihdam edilmediğinden bu alan işlevsel olarak kullanılamamakta. Özellikle kırsal bölgelerde çocukların evlerinde bilgisayar bulunmadığından bu tür laboratuvarlar onlar için çok daha yararlı olacaktır.

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında öngörülen kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve sınav durumları ile ilgili görüşleri arasında görev yaptığı okulda eğitim amaçlı kütüphane kullanımı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p < 0,05$). Bu da kütüphaneyi eğitim amaçlı derslerinde kullandıkları anlamına gelir ki bu da öğrencilerin araştırmaya sevk edilip, kütüphanenin de Sosyal Bilgiler eğitiminde işlevsel olarak kullanıldığı bilgisini bize verir. Ancak kütüphanelerimizin kapasitesinin artırılması, kilitlenen kapıların açılması ve öğrencilerde bilinç uyandırılması çok daha yararlı olacaktır. Erköse'

nin (2007) çalışmasında da kütüphane kullanımının öğretmenler tarafından olumlu karşılandığı görülmektedir. Ancak günümüzde kütüphaneler bilginin ulaşılması açısından yetersiz kalmaktadırlar. İnternet dünyasında daha fazla bilgiye daha hızlı ulaşabildiğimiz için kütüphanede sayfalar karıştırmak cazip gelmemektedir.

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görev yaptığı okulda eğitim amaçlı internet kullanımı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Erköse' nin (2007) yapmış olduğu çalışma sırasında öğretmenler okullarında eğitim amaçlı İnternet ağından yararlanamadıklarından yakınmışlar. Okulların pek çoğunda mevcut şartlarda bilgisayar laboratuvarı bulunmamaktadır. Bu imkâna sahip olan okullarda ise internet ağının olmaması nedeniyle kullanamadıklarını belirtmişler. Günümüzde interneti eğitim sürecinde sürekli kullanmaktayız. Yine belirttiğimiz gibi etkileşimli tahtalar interneti sınıfımıza kadar ulaştırmış bulunmaktadır. Ancak yetersiz internet alt yapısı aksaklıklara neden olmakta bu da tam verim almayı engellemektedir. Etkileşimli tahtaların arızalarını gidermek için gerekli olan personel varlığının eksikliği de bir diğer sorundur (Erköse, 2007: 85).

Ülkemizde okullarımızda internet ağı şehirden uzak okullarda internete bağlanma noktasında bazen sıkıntılar yaşanabilmektedir. Yine FATİH projesi kapsamında okullarımıza sağlanan internet ağı sayesinde sınıflarımızda aktif bir şekilde bu imkândan yararlanmaktayız.

Yaş değişkeni açısından da gerek bizim çalışmamızda gerekse Erköse (2007)'nin çalışmasında da yaş guruplarının yapılan değişikliklere olumlu baktıkları sonucuna ulaşılmıştır. Genç yaşta olan öğretmenlerin değişikliklere daha fazla adapte oldukları düşünülmektedir. Çalışmada daha çok 25-35 yaş aralığında bulunan öğretmenler çoğunluğu oluşturmaktadır. Bu programı değerlendirirken öğretmenlerin programın boyutlarına ilişkin olumlu düşüncelere sahip olduğunu, değişikliklerin eğitimciler açısından olumlu yönde karşılandığı yorumuna da bizi ulaştırmaktadır.

Erköse (2007)' nin yapmış olduğu çalışmasında da bizim sonuçlarımızla paralel bulgulara ulaştığı görülmektedir. Yaptığı görüşmelerden edindiği sonuçlara göre Sosyal Bilgiler branş öğretmenlerinin büyük çoğunluğu 25-35 yaşları arasında yığıldığı burada da gözlenmiş. Programın uygulamadaki etkililiğine ilişkin özellikle meslekte yeni olan öğretmenler bu programın gelecek yıllarda daha etkili bir şekilde uygulanabileceği yönünde görüş belirtmişler, programın yerleşmesi hem öğrenciler hem öğretmenler hem de veriler tarafından benimsenebilmesi için zamana ihtiyacının olduğunu vurgulamışlardır. Bu da genç öğretmenlerin değişiklikleri daha yararlı bulduğunu bize gösterir (Erköse, 2007: 86).

Eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlerin sayısının Fen-Edebiyat fakültelerinden mezun olanlara göre daha fazla olduğu sonucu çıkmıştır. Eğitim fakültelerinde öğretmenlerimize pedagoji dersleri de okutulduğu için hangi yaş gurubuna nasıl ders anlatılır, öğrencinin gelişim özelliklerine göre ihtiyaçları nedir, özel ilgi isteyen ğrenci profili için neler yapılmalıdır gibi becerileri de edinmektedirler. Sistem için eğitim fakültesi mezunu ğretmen varlığı daha yararlı görülmektedir. Araştırmamız ğretmenlerin büyük çoğunluğunun eğitim fakültelerinden mezun olduğunu bize göstermiştir. Durumun böyle olması öğretmenlerin alanlarında yetkin kişiler olarak yetiştiklerini göstermektedir.

Erköse (2007)'nin de yapmış olduğu araştırmasında benzer sonuçlara ulaştıkları görülmüştür. Erköse yaptđđ görüşmelerde Eğitim fakültelerinin tarih ve coğrafya ğretmenliği bölümünden mezun olan ğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi ğretiminde yaşadıkları sıkıntıyı şöyle ifade etmişler; mezun oldukları alana ait konuların ğretiminde sıkıntı yaşamazken diğer alanlara ait konuların ğretiminde zorlandıklarını ifade etmişlerdir (Erköse, 2007: 90).

Mesleki kıdem açısından öğretmenlik mesleğinde uzun yıllar çalışan öğretmenlerin deneyimleri programları değerlendirmek açısından önemli bir parametredir. Öyle ki yıllarını ğrenci ve programla geirmış olan tecrübeli öğretmenlerimiz eksiklikleri daha gerçekçi görebilmekte, öğrencinin, velinin ve sistemin bizlerden neler beklediğini daha objektif bir şekilde tespit edebilmektedirler. Erköse (2007)' de yaptđđ çalışmasında da değişkenler arasında anlamlı bir farklılık bulgusuna ulaşmamamıştır. Ancak öğretmenlerle yaptđđ görüşmelerde 1-10 yıl arasını çalışan öğretmenler programın uygulamadaki etkililiği hakkında olumlu düşünürken meslekte 11 yıl ve üstünü çalışan öğretmenler bu programın mevcut haliyle başarılı olamayacağını ifade etmiştir. Bu da bizi meslekte tecrübe edinmiş öğretmenlerin yapılan değişikliklere daha temkinli yaklaştıkları ve fayda/zarar analizini daha objektif yapabildikleri sonucuna ulaştırmaktadır (Erköse, 2007: 95).

Eğitim düzeyi alt boyutuna baktđđımızda ise lisans düzeyinde ğretmen varlığımız bulunmakta ancak akademik anlamda yeterli sayıya ulařamadđđımız görülmektedir. Öğretmenlerimiz akademik çalışmalar için yeterli zamanı bulamamakta ve MEB tarafından yeterli teşfiği görememektedir. şartlar daha da iyileştirilebilir ise lisansüstü ve doktora eğitimi almış ğretmen sayımız artacaktır. Konuya ilişkin olarak Erköse (2007)' nin yapmış olduğu çalışmasında da anlamlı bir farklılık gözlenmemiş. Öğretmenlerle yaptđđ görüşmelerde öğretmenlerin programın etkili ve faydalı olduğuna inandıkları belirtilmiş. Okulların şartları ve öğretmenlerin programa henüz tam olarak adapte olamaması, programın tam anlamıyla öğretmenlere tanıtılmaması gibi faktörler programa yönelik öğretmenlerin düşüncelerini olumsuz etkiledikleri de söylenmiştir. Öğretmenler kendilerine 2006-2007 eğitim ğretim yılı başında 3 günlük bir tanıtım semineri verildiğini ifade ederek

verilen bu eğitimin programın etkili bir biçimde uygulanması için yeterli olmadığını düşündükleri de ifade edilmiş (Erköse, 2007: 99).

Kullanılan anket çalışması yine Erköse (2007)'nin çalışmasında kullandığı ankettir. Soruların kapsamı yeni programı da ölçebilir niteliktedir. Amacımız betimleme yapmak var olan durumu tespit etmek olduğundan anket kullanmak bu çalışma için kullanılabilir bir araçtır. Ancak öğretmenlerle görüşme yapmak fikirlerini daha iyi açıklama fırsatı yaratabilirdi.

Bu çalışma henüz yeni uygulamaya konan Sosyal bilgiler dersi öğretim programının aydınlatılma açısından kayda değerdir. Öğretmenlerimizin düşünceleri programın daha da iyileştirilmesi, eksikliklerinin giderilmesi ve uygulamadaki aksaklıklarında tespit edilip sorunların çözülmesine sunacağı katkı açısından önemlidir. Sosyal Bilgiler dersi programı üzerine yapılacak çalışmalar için başvurulabilecek bir kaynak niteliğindedir.

VI. BÖLÜM

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada yenilenen 5. Sosyal Bilgiler dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri analiz edilmiştir. Çalışma için öğretmenlerin programla ilgili düşünceleri survey yöntemiyle toplanmış ve yorumlanmıştır. Bu kısımda da yapılan analizlerin sonuçları ve getirilebilecek öneriler gelecekteki çalışmalara ışık tutması açısından da faydalı olacağı düşünülmektedir.

6. 1. Sonuçlar

- Örneklemin 215 kişiden oluşmakta, bunların %45,6 sı(98 kişi) erkek, %54,4 ü (117 kişi) kadın olarak dağılmaktadır.
- Örneklemin yaş aralıklarının dağılımı: %32,1 (69 kişi) 25-30 yaş, %29,8 (64 kişi) 31-35 yaş, %27,9 (60 kişi) 36-40 yaş, %8,8 (19 kişi) 41-45 yaş, %0,9 (2 kişi) 46-50 yaş, %0,5 (1 kişi) 51-55 yaşa aralığında dağılmaktadır.
- Örneklemin öğretmenlikteki hizmet süresi: %60,9 u (131 kişi) 1-10 yıl, %33 (71 kişi) 11-20 yıl, %6 (13 kişi) 21+ yıl üstü mesleki kıdeme göre dağıldıkları görülmüş.
- Örneklemin eğitim durumu: önlisans mezunu öğretmen yok, %91,6 (197 kişi) lisans, %7,4 (16 kişi) yüksek lisans, %0,9 u (2 kişi) doktora olarak dağılmıştır.
- Örneklemin %94' u (203) görev yaptığı okulda eğitim amaçlı materyalleri (projeksiyon, tepegöz vb.) kullandığı, %6' i (12) ise kullanmadığı yönünde görüş bildirdikleri görülmüş.
- Örneklemin %30' sı (66) görev yaptığı okulda eğitim amaçlı bilgisayar laboratuvarı kullandığı, %70' ü (149) ise kullanmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir.
- Örneklemin %62' u (133) görev yaptığı okulda eğitim amaçlı kütüphane kullandığı %38' i (82) ise kullanmadığı yönünde görüş bildirmiştir.
- Örneklemin %89' u (192) görev yaptığı okulda eğitim amaçlı internet kullandığı, %11' i (23) ise kullanmadığı yönünde görüş bildirmiştir.

- Örneklemin %92' si (199) Eğitim Fakültesi, %7' si (15) Fen-Edebiyat Fakültesi, %1' i (1) ise Eğitim Enstitüsü mezunu oldukları yönünde dağılmışlar.

6. 1. 1. Kazanım Boyutuna İlişkin Sonuçlar

- Çalışmaya katılan 215 Sosyal Bilgiler öğretmeninin “yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının geneline ilişkin görüşleri” nden ulaşılan sonuçlara dayanarak, öğretmenlerin yenilenen programa bakış açılarının olumlu yönde olduğu gözlenmiş, öğretmenler yapılan bu değişiklikten büyük ölçüde memnun oldukları ortaya çıkmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenleri programlarda öngörülen kazanımların;
- Programın genel amaçlarıyla ne derece tutarlı olduğuna,
- Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine,
- Bilişsel gelişim özelliklerine,
- Duyuşsal gelişim özelliklerine,
- Psiko-motor gelişim özelliklerine,
- Hazır bulunuşluk düzeylerine uygunluğuna,
- Kazanım ifadelerinin yeterince açık ve anlaşılabilirliğine,
- Birbirleriyle tutarlılığına,
- Mevcut koşullarda gerçekleştirilebilirliğine,
- Kazanımların öğrencilerin (kendileri için anlamlı buldukları) istedik davranışlarının geliştirebilir nitelikte olup olmadığına,
- Fiziksel ve sosyal ihtiyaçlarını ne derecede karşıladığına,
- Öğrencilere sürekli öğrenme bilincini ne derecede kazandırdığına,
- Öğrencilere ne derecede fırsat eşitliği sağladığına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark sergilemedikleri görülmüştür.

6.1. 2. İçerik Boyutuna İlişkin Sonuçlar

- Araştırmaya katılan öğretmenler, öğrenciye kazandırılması öngörülen kapsamın programın genel amaçlarıyla tutarlılığına ilişkin olumlu yönde görüş belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin programda öngörülen kapsamın;
- Programın genel amaçlarıyla tutarlılığına,
- Konu alanındaki temel bilgileri içerme durumuna,

- Çağdaş bilimsel bilgilere uygunluğuna,
- Konuların sırası ve öğrenme ilkelerine uygun olup olmadığına,
- Öğrencinin seviyesine uygunluğuna,
- Diğer derslerin kapsamı ile tutarlılığına,
- Bilgilerin kalıcı ve dayanıklı olma durumuna,
- Bilgilerin anlamlılık durumuna ilişkin genel anlamda orta düzeyde olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür.

6.1. 3. Öğrenme-Öğretme Sürecine İlişkin Sonuçlar

- 2005 yılından itibaren programlarda yapılandırmacılık anlayışı çerçevesinde öğrencinin sürece aktif katıldığı, yaparak yaşayarak öğrendikleri, çevrenin eğitim sürecine olabildiğince dâhil edildiği bir anlayışa geçilmiştir. Yapılan programlarında her aşamasında bu ilkeye uygun olarak çalışmalar yapılmaktadır. Müfredatlar ve kazanımlar bu kapsamda hazırlanmaktadır. Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin eğitim durumu boyutuna ilişkin görüşlerinin büyük oranda olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenleri programın eğitim durumu boyutunun;
- Etkinliklerin öğrencileri derse motive edip etmediği,
- Öğrencilerin programda öngörülen becerileri kazandırıp kazandırmadığı,
- Öğrencilerin derste öğretim-öğrenme sürecine aktif olarak katma durumunu,
- Öğretmenlerin etkinliklerinde çoklu zekâ kuramına ne kadar değindikleri,
- Etkinliklerde öğrenci merkezli öğrenme stratejilerine ne derece yer verdiklerine,
- Etkinliklerin uygulamada gerçekleştirilme durumuna,
- Programın öğrenme alanları üzerinde yapılandırılmasının öğrenmede ne derecede etkili olduğuna ilişkin genel anlamda orta düzeyde olumlu görüş bildirdikleri yönünde sonuca ulaşılmıştır.

6.1. 4. Sınama Durumuna İlişkin Sonuçlar

- Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme boyutuna ilişkin görüşlerinin büyük ölçüde olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenleri programın ölçme ve değerlendirme boyutunun;

- Programda öngörülen ölçme ve değerlendirme tekniklerinin kazanımları ölçmedeki etkililiğine,
- Kazanımlara yönelik çoklu değerlendirme tekniklerinin uygulanma durumuna,
- Programda öngörülen ölçme ve değerlendirme tekniklerinin öğrencilerin gelişim düzeylerini dikkate alma durumuna,
- Öğretmenlerin, öğrencilerin öğrenme ve çalışmalarına ait kişisel koleksiyonları (öğrenme portfolyolarını) ne derece tuttuğuna ilişkin genel anlamda orta düzeyde olumlu görüş bildirdikleri yönünde sonuca ulaşılmıştır.

6.2. Öneriler

Bu çalışmada Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine dayalı olarak elde edilen veriler neticesinde yenilenen 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının daha faydalı olması, programın etkili bir şekilde kullanılabilmesi, öğretmenlerimize ve ilgilienlere ışık tutması açısından ve faydalı olabileceğini düşünerek bazı öneriler getirilmektedir.

- Programa son hali verilmeden önce öğretmenlerden, akademik çevreden, velilerden ve çeşitli kurumlardan görüş ve düşünceleri alınmış akabinde programa son hali edinilen fikirler etrafında verilmiştir. Ancak bu süreç bir yıl süren zaman dilimi içerisinde gerçekleşmiş ve bir yıl sonraki eğitim yılında uygulanmaya 1, 5 ve 9. sınıflarda başlamış, 2018 eğitim-öğretim yılında da bütün kademelerde tam manasıyla uygulamaya konulmuştur. Bu hazırlık sürecinin bu kadar kısa bir sürede tamamlanıp eğitim sürecine dâhil edilmesi biz eğitimciler açısından memnuniyetle karşılanabilir bir durum değildir. Çünkü eğitim insanla uğraş veren, toplumu şekillendiren bir süreçtir o yüzden daha üzerine düşünülmüş ve bütün ihtiyaçlara cevap verebilir nitelikte çalışmalar yapılması gerekmektedir.
- En son 2005'te yenilenen programla yapılandırmacılık, çoklu zekâ gibi öğrenciyi eğitim sürecinde aktif hale getirip, yaparak yaşayarak öğrenmeyi teşvik edici kavram ve uygulamalar literatürümüze girmişti. Yenilenen programda da bu kavramlar ve daha fazlası mevcut ancak programlarda var olan çoğu durum saha da işlevsel bir şekilde uygulanamadığı bilinmektedir. Bizim koşullarımız bazı yöntem ve tekniklerin sınıfta kullanılmasına fırsat vermemekte. Öğretmenlerde müfredatı yetiştirme kaygısı ve sınav için öğrenciyi hazırlama düşüncesi de yöntem teknikleri kullanmaları için önyargı doğurmakta. Ancak yenilenen müfredat için fiziki koşullarında aynı paralelde iyileştirilmesi müfredatın tam anlamıyla uygulanabilmesi açısından önemli bir nokta olacaktır.

- FATİH Projesi kapsamında bütün sınıflara internet ve etkileşimli tahta fırsatı sunulmuştur. Ancak burada da yaşanan problem içeriklerin kısıtlı olması, çoğu öğretmenin çeşitli platformları keşfedememiş olmaları sebebiyle bu fırsatı aktif bir şekilde kullanamamalarına neden olmaktadır. Yeni müfredat bize yeni teknolojileri eğitim sürecinde işlevsel bir şekilde kullanmaya itmekte ancak program böyle tam anlamıyla çalışabilecektir. Bunun içinde öğretmenlerimizin yeni teknolojileri takip etmeleri gerekmektedir. Böylece dersler daha anlaşılır ve zevkli hale muhakkak gelecektir. Görselliğin artması hitap ettiğimiz yaş grubu için somutlaştırmayı sağladığından öğrenmeyi de kolaylaştıracaktır.
- Programın son haliyle ilgili öğretmenlere bilgilendirme yapılmış ancak bu bilgilendirme yüzeysel olduğu için uygulama kısmında bazı soru işaretleri tam anlamıyla giderilememiştir.
- Sosyal Bilgiler dersi çok kapsamlı ve disiplinler arası bir ders olduğu için çeşitli kaynaklara sürekli gerek duyulmaktadır. Özellikle kırsal kesimlerde öğrencilerin sürekli internet bulamamaları kütüphaneyi her okulda gerekli kılmaktadır. Ancak kütüphanelerimizin ne yazık ki kapasiteleri yetersiz olduğu için derslerimizde kullanma noktasında sorun yaşayabilmekteyiz. Yapılacak iyileştirmelerle hem Sosyal Bilgiler dersi hem de diğer dersler için yararlı olacağını söyleyebiliriz.
- Yöneticilerin de yenilenen programı iyice tanımaları uygun şartların sağlanması için öğretmenlerle işbirliğine girişmeleri gerekmektedir. Böylece eksiklikler giderilip program bütünüyle uygulanabilir.
- Okul yöneticilerinin, yeni programlara yönelik olarak öğretmenler arasında iş birliğini güçlendirmeleri gerekir. Bu konuda öğretmenlerin bilgi ve deneyimlerini paylaşabilecekleri ortamlar oluşturulabilir.
- Programlar ileriye dönük olmalı günün ihtiyaçlarını karşılamanın yanında geleceğe hitap etmelidir. Ancak böyle olduğu takdirde geleceği şekillendirebiliriz.
- Sınıf mevcutları en asgariye çekilirse kullanılacak yöntem ve teknikler de daha kolay ve rahat uygulanabilir.
- Programlara uygun materyal temin edilebilecek platformları MEB geliştirebilmeli. Öğretmenlerin çalışma şartları ve destekleme kurslarıyla da çalışma sürelerinin uzaması gibi nedenlerle materyaller üzerine yoğunlaşmalarını bazen zor kılabilen bu sebeple destekleyici yollar aranabilir.

KAYNAKLAR

- Anıl, H. (1999). *İlköğretim kurumlarında uygulanan Sosyal Bilgiler programının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Beydoğan, H. Ö. (1998). Okullarda ölçme ve değerlendirme. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 72, 2.
- Büyükkaragöz, S. (1997). *Program geliştirme*. Konya: Öz eğitim yayınları.
- Çoban, O. ve Akşit, İ. (2018). 2005 ve 2007 Sosyal Bilimler öğretim programlarının öğrenme alanı, kazanım, kavram, değer ve beceriler boyutları açısından karşılaştırılması. *Tarih, Kültür, ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 7(12), 479-505.
- Demirel, Ö. ve Kaya, Z. (2008). *Eğitim bilimine giriş*. (Genişletilmiş 3. baskı). Ankara: Pegem akademi yayıncılık.
- Erköse, E. (2007). *Yenilenen 6. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi (Sakarya ili örneği)*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Ertürk, S. (1986). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Yelkentepe yayınevi.
- Fidan, N. (1986). *Okulda öğrenme ve öğretme: kavramlar ilkeler ve yöntemler*. Ankara: Kadioğlu matbaası.
- Güngördü, E. (2002). *Coğrafya' da öğretim yöntemleri*. Ankara: Nobel yayın dağıtım.
- İşman, A. ve Eskicumalı, A. (2006). *Öğretimde planlama ve değerlendirme*. (Genişletilmiş 5. Baskı). Ankara: Sempati yayıncılık.
- Kabapınar, Y. (2012). *Kuramdan uygulamaya hayat bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretimi*. (Genişletilmiş 3. Baskı). Ankara: Pegem akademi yayınları.
- Kemertaş, İ. (2003), *Öğretimde planlama ve değerlendirme*. İstanbul: Birsen yayıncılık.
- Kıncal, Y. R. (2006). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Nobel yayın dağıtım.
- MEB, (2005). Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. *Sosyal Bilgiler 6. ve 7. Sınıf Programları*. Ankara, 7-40.
- MEB, (2004), *İlköğretim Sosyal Bilgiler dersi (4. ve 5. Sınıflar) öğretim programı*. Eğitim Amacıyla Hazırlanan Taslak Baskı. Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara.

- Ocak, G. ve Akar, T. (2016). Anadolu lisesi öğretmenlerinin İngilizce programında çok kültürlülük kavramına ilişkin görüşleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1, 109-132
- Öztürk, C. ve Dilek, D. (2004). *Hayat bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretimi*. (Genişletilmiş 4. baskı). Ankara: Pegem akademi yayıncılık.
- Selvi, H. (2018). *Sosyal Bilgiler Dersi 2005 ve 2018 Öğretim Programlarının Karşılaştırılması*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi. Kütahya.
- Sönmez, V. (1998). *Sosyal Bilgiler öğretimi ve öğretmen kılavuzu*. Ankara: Anı yayıncılık.
- Sönmez, V.(drl). (2006). *Eğitim bilimine giriş*. Anı yayıncılık.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F.G. (2014). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*, (Genişletilmiş 3. baskı). Ankara: Anı yayıncılık.
- Sözer, E. (1998). Kuramdan uygulamaya Sosyal Bilimlerin öğretimi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları*, 50, Eskişehir.
- Tay, B. (2017). 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile 2017 Sosyal Bilgiler Dersi Taslak Öğretim Programının Karşılaştırması, *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(27), 461-487.
- Tan, Ş. ve Erdoğan, A. (2000). *Öğretimi planlama ve değerlendirme*. (Genişletilmiş 2. baskı). Ankara: Anı yayıncılık.
- Tan, Ş. ve Erdoğan, A. (2004b). *Öğretimi planlama ve değerlendirme*. Ankara: Anı yayıncılık.
- TED (1995). *İlköğretim kurumlarında Sosyal Bilgiler öğretimi ve sorunları*. Türk Eğitim Derneği VIII. Öğretim Toplantısı. Ankara: Şafak matbaacılık.
- Üner, A. (2011). *Sosyal Bilimlerde nesnellik sorunu*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sistemik Felsefe ve Mantık Bilim Dalı, Denizli.
- Varış, F. (1997). *Eğitimde Program Geliştirme Teoriler ve Teknikler*. (Genişletilmiş 7. baskı). Ankara: Alkım kitapçılık ve yayıncılık.
- URL-1, <http://yusufacuner.wordpress.com/7.2018-DKAB-ÖğretimProgramı>. 23 Ekim 2018
- URL-2, <http://alikara.com.tr/bilgisayarbilimiöğretimprogramı>. 04 Mart 2019
- URL-3, <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=354>. 13 Nisan 2018
- URL-4, <https://www.nedir.com/sosyalbilimler>. 05 Şubat 2018
- URL-5, <http://fatihprojesi.meb.gov.tr/proje-hakkinda>. 15 Kasım 2018
- URL-6, https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_11/08144011_KANUN.pdf. 25 Haziran 2019

URL-7, http://pisa.meb.gov.tr/wp-content/uploads/2014/11/PISA2015_UlusalRap_or.pdf.

01 Ocak 2019

EKLER

Ek 1. Kişisel Bilgi Formu**ÖZGEÇMİŞ****KİŞİSEL BİLGİLER**

Adı Soyadı : Merve Nur FIRAT
Doğum Yeri : Ladik/SAMSUN
Doğum Tarihi : 16.12.1990

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi : Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği/SAMSUN
Yüksek Lisans Öğrenimi : Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı
Bildiği Yabancı Diller : -

BİLİMSEL FAALİYETLERİ

Yayınlar : Fırat, M. N. (2017). Suluova İlçesinde Ortaya Çıkan Çevre Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, (9), 355-371

İŞ DENEYİMİ

1. Milli Eğitim Bakanlığı, 100. Yıl Ortaokulu/Samsun, 2013
2. Milli Eğitim Bakanlığı, Nebi Bey Ortaokulu/Van, 2014
3. Milli Eğitim Bakanlığı, Şehit Metehan Atmaca Anadolu Lisesi/Amasya, 2015
4. Milli Eğitim Bakanlığı, Halit Osman Otçu Ortaokulu/Amasya, 2016
5. Milli Eğitim Bakanlığı, Dede Korkut İ.H.O./Bayburt, 2017-

İLETİŞİM

E-posta: mrvnrfirat@gmail.com

Tel: 5071745390

Ek 2. Araştırma Soruları

ANKET FORMU

SEVGİLİ ÖĞRETMENİM;

“2018 Eğitim Öğretim Yılında Yenilenen 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri” konulu yüksek lisans tez çalışması kapsamında öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesine yönelik sizlere anket formu sunulmuştur. Size uygun olan seçeneklere lütfen (X) işareti bırakınız. Araştırmaya katkılarınızdan dolayı teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Merve Nur FIRAT

Amasya Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Öğrencisi

KİŞİSEL VE MESLEKİ ÇALIŞMALARINIZA AİT BİLGİLER

- 1-Cinsiyetiniz** : Kadın Erkek
- 2-Yaşınız** : 25-30 31-35 36-40 41-45 46-50 51- ...
- 3-Mezun olduğunuz okul** : Eğitim Fakültesi Fen Edebiyat Fakültesi
 Eğitim Enstitüsü Diğer...

4-Öğretmenlik mesleğindeki hizmet süreniz:

- 1-10 yıl 11-20 yıl 21yıl ve üzeri

5-Eğitim durumunuz:

- Ön Lisans
 Lisans
 Yüksek Lisans
 Doktora

6-Okulunuzda bulunan teknolojik materyalleri (projeksiyon, tepegöz vb. gibi) eğitim amaçlı kullanıyor musunuz?

- Evet Hayır

7-Okulunuzda bulunan bilgisayar labaratuvarını eğitim amaçlı kullanıyor musunuz?

- Evet Hayır

8-Okulunuzda bulunan kütüphaneden eğitim amaçlı yararlanabiliyor musunuz?

- Evet Hayır

9-Okulunuzda bulunan internetten eğitim amaçlı yararlanabiliyor musunuz?

- Evet Hayır

Yenilenen 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı	Tam amn	Çok	Orta⁷⁰	Az	Hiç
1) Kazanımlar, programın genel amaçlarıyla tutarlıdır.					
2) Kazanımlar, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygundur.					
3) Kazanımlar, öğrencilerin bilişsel gelişim özelliklerine uygundur.					
4) Kazanımlar, öğrencilerin duyuşsal gelişim özelliklerine uygundur.					
5) Kazanımlar, öğrencilerin psiko-motor gelişim özelliklerine uygundur.					
6) Kazanımlar, öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerine uygundur.					
7) Kazanımlar, açık ve anlaşılır bir şekilde ifade edilmiştir.					
8) Kazanımlar, birbirleriyle tutarlıdır.					
9) Kazanımlar, mevcut koşullarda gerçekleştirilebilir niteliktedir.					
10) Kazanımlar, öğrencilerin (kendileri içi anlamlı buldukları) istedik davranışlarını geliştirebilir niteliktedir.					
11) Kazanımlar, öğrencilerin fiziksel (güvenlik, barınma, vb) ve sosyal (saygı,değer verme, başarılı olma, vb) ihtiyaçlarını karşılamaktadır.					
12) Kapsam, programın genel amaçlarıyla tutarlıdır.					
13) Kapsam, konu alanlarındaki temel bilgileri (kavramları, ilkeleri, yöntemleri, uygulamaları, vb) içermektedir.					
14) Kapsam, çağdaş bilimsel bilgilere uygundur.					
15) Kapsamda yer alan konuların sırası, öğrenme ilkelerine uygundur.					
16) Kapsam, öğrencilerin seviyesine uygundur.					
17) Kapsam, diğer derslerin kapsamı ile tutarlıdır					
18) Kapsamdaki bilgiler kalıcı ve dayanıklıdır.					
19) Kapsam, anlamlıdır.					
20) Etkinlikler, öğrencileri derse motive etmektedir.					
21) Öğrenciler, programda öngörülen becerileri (eleştirel ve yaratıcı düşünme, iletişim ve empati, araştırma, vb) kazanmaktadır.					
22) Öğrenciler, öğrenme-öğretme sürecine aktif olarak katılmaktadır.					
23) Etkinliklerde çoklu zekâ kuramına yer verilmektedir.					
24) Etkinliklerde öğrenci-merkezli öğrenme stratejilerine (araştırma, tartışma, drama, vb) yer veririm.					
25) Program, öğrencilere sürekli öğrenme bilincini kazandırmaktadır.					
26) Programın öngördüğü etkinlikleri gerçekleştiriyorum.					
27) Programın öğrenme alanları (birey ve toplum, kültür ve miras, insanlar yerler ve çevreler vb) üzerine yapılandırılması uygundur.					
28) Program, kazanımlar açısından öğrencilere fırsat eşitliği sağlamaktadır.					
29) Programda öngörülen ölçme ve değerlendirme teknikleri (performans sınavları, projeler, tartışma, vb) kazanımları ölçmede etkilidir.					
30) Kazanımlara yönelik çoklu değerlendirme tekniklerini (portfolyo, gösteri, sözlü sunum, tartışma, vb) uygulamam.					
31) Programda öngörülen ölçme ve değerlendirme teknikleri öğrencilerin gelişim düzeylerini dikkate almaktadır.					
32) Öğrencilerin öğrenme ve çalışmalarına ait kişisel koleksiyonları (öğrenme portfolyolarını) ne derecede tutarsınız?					